

<u>Nr.</u>	<u>Onderwerp</u>	<u>Zienswijze</u>	<u>Reactie</u>	<u>Tekstwijziging WBP</u>
1.1	Onttrekkingen grondwater	<p>U geeft aan dat de komende periode er extra aandacht is voor de registratie en ontwikkelingen wat betreft grondwateronttrekkingen voor beregening/bevloeiing. Indiener mist echter een concrete uitwerking van het onttrekkingenbeleid en drainagebeleid om beter om te gaan met droogte. Bovendien vindt indiener het noodzakelijk dat u als actie opneemt om de regelgeving voor beregening (en drainage) in overeenstemming te brengen met de vereisten van de Wet Natuurbescherming in en rond de Natura 2000-gebieden. Zoals besproken in de Commissie Landelijk Gebied wil de indiener dit de komende tijd samen met het waterschap uitwerken.</p>	<p>De gevraagde concrete uitwerking van het onttrekkingen- en drainagebeleid zou een actie kunnen zijn van de op te stellen grondwateragenda. Ten aanzien van het grondwaterbeheer en de grondwateragenda gaan we de komende periode systeemanalyses uitvoeren waarbij de grondwatercomponenten, met betrekking op aanvulling en onttrekking van de grondwatervoorraad, in samenhang beschouwd gaan worden. Op basis van die resultaten worden gezamenlijk vervolgacties afgeleid en afgesproken. Met betrekking tot de regelgeving voor beregening (en drainage) rondom N2000-gebieden zijn we evenals u van mening dat deze vanuit de Waterwet en de Wet Natuurbescherming beter op elkaar afgestemd dient te worden. Daarbij willen ook wij dit graag met en op initiatief van de provincie, samen uitwerken. Deze actie nemen we op in dit WBP.</p>	<p>Tekst pagina 26 aanpassen onder 'Vergunning en handhaving', expliciet als actie uitschrijven: "<i>In samenwerking met de provincie de regelgeving voor beregening en drainage rondom N2000-gebieden in overeenstemming brengen met de vereisten van de Wet Natuurbescherming.</i>"</p>
1.2	NBW advisering	<p>Indiener mist in paragraaf 4.1.2 (Waterbeheer in natte omstandigheden) onder B1 (NBW normen) uw adviserende rol over de uitwerking van de normering op kaart. Bovendien mist indiener in de tekst hoe u hierbij omgaat met de beekdalen. Op de kaart kan de indiener zien dat de voor de beekdalen een norm T=10 is aangehouden. Deze inzet past binnen het beleid voor de beekdalen. De Omgevingsvisie en het Ontwerp Regionaal Waterprogramma geeft ruimte voor een specifieke invulling van de normering van de wateroverlast in de beekdalen. Uw voorstel neemt de indiener vervolgens over als Omgevingswaarde in de Provinciale Omgevingsverordening.</p>	<p>U benadrukt in uw reactie de adviserende rol ten aanzien van de uitwerking van de normering op kaart. De rol hebben wij in de afgelopen jaren ook in Rijn-oost verband opgepakt en ook richting de toekomst zien wij hierin voor ons een belangrijke rol. De uitkomst van gebiedsprocessen kan bijvoorbeeld leiden tot een andere gewenste norm en wellicht zijn in de toekomst als gevolg van klimaatverandering ook wijzigingen gewenst of noodzakelijk. Dit is denkbaar voor de beekdalen en goed onderbouwd zou dit ook in andere gebieden voor kunnen komen. Als dit aan de orde is of zou komen, willen we in hierin samen optrekken met de provincie, waarbij wij u op basis van de uitkomsten van het gebiedsproces voorstellen doen voor de gebiedsspecifieke invulling van de normering. Wij werken hiermee binnen de ruimte die de Omgevingsvisie en het Regionaal Waterprogramma hiertoe bieden. Wij voegen een verduidelijkende tekst toe in het WBP.</p>	<p>Tekst pagina 28 aanpassen: "<i>De gebiedsgerichte benadering hanteren we als vertrekpunt bij de aanpak van geconstateerde knelpunten. Veranderende klimaatomstandigheden, situaties waar knelpunten zijn geconstateerd of waar normopvulling aan de orde is kunnen voor ons aanleiding zijn aan de provincies voorstellen te doen voor een gebiedsspecifieke invulling van de normering. Deze voorstellen worden altijd voorbereid in een gebiedsproces waarin belanghebbenden uit het gebied participeren.</i>"</p>

1.3	RWP	In uw inleiding geeft u aan dat het Waterbeheerprogramma (WBP) 2022-2027 het eerste programma is dat is voorbereid op basis van de uitgangspunten in de Omgevingswet die zoals nu bekend naar verwachting op 1 juli 2022 in werking treedt. Indiener mist in de inleiding, juist ook vanwege de Omgevingswet, een beschouwing op de positie van het Waterbeheerprogramma ten opzichte van het Regionaal Waterprogramma en de Provinciale Omgevingsverordening die nu in ontwerp beschikbaar zijn.	Deze toelichting is opgenomen in paragraaf 6.2. Wij voegen hieraan toe "provinciale omgevingsverordening".	Toevoegen paragraaf 6.2: "provinciale omgevingsverordening".
1.4	Waterbeheer normale omstandigheden	Bij het waterbeheer onder normale omstandigheden in de paragraaf A3 (Het watersysteem en de functies zijn in balans) geeft u aan dat u het huidige voorzieningenniveau tot 2030 handhaaft. In de paragraaf C2 onder paragraaf 4.1.3 (Waterbeheer in droge omstandigheden) geeft u aan dat (peil)beheer is gericht op maximale waterbeschikbaarheid. Indiener pleit er voor om dat dat laatste ook op te nemen onder het waterbeheer onder normale omstandigheden. Dat past ook bij aanbeveling uit de gezamenlijke Grondwateragenda en bovendien heeft de indiener deze de doelstelling opgenomen in het Ontwerp Regionaal Waterprogramma, namelijk dat de huidige functies leidend zijn voor de waterhuishoudkundige inrichting en het peilbeheer, maar hierbij de grondwatervoorraad zoveel mogelijk wordt vergroot door ondiep af te wateren.	Eens met uw suggestie, om een tekstaanpassing te doen. Komt ook tegemoet aan andere zienswijzen. Misschien hier ook "werken aan een nieuwe balans" noemen. Aanleiding is droogte (doel C), uitwerking heeft betrekking op dagelijks peilbeheer (doel A).	Toevoegen paragraaf 4.1.1.: "Daarnaast streven we naar optimale waterbeschikbaarheid."
2.1	Luchtvaart Lelystad	Prachtig wat het waterschap voor mij als ingezetene kan betekenen. Echter we passen ons aan op het land, maar de lucht wordt vergeten! De luchtvaart krijgt in NL alle ruimte om te groei. Men wil zelfs vliegveld Lelystad uitbreiden. Uw actieve rol kan bestaan uit bewustwording dat lucht en water niet te scheiden zijn. U dient aan te kloppen bij de verantwoordelijken die zich in NL met de luchtvaart bezig houden. Het waterschap kan het niet alleen. Het prachtige plaatje van twee kinderen in een bootje varende door wieden/weerribben is helaas een aanfluiting als daar op 1800 meter vliegtuigen met veel dB's over heen komen. Bespreek dit aub. Zonder lucht geen leven. Hoe mooi en goed het ook wordt op het land/water.	Luchtvaart en vliegbewegingen zien wij niet als een kerntaak van het waterschap. Wij zien hier geen directe relatie met het waterbeheer.	Niet van toepassing.
3.1	Grondwater	Onderdelen in het programma ten aanzien van capaciteit van stedelijke gebieden om hemelwater vast te houden en te bergen voor aanvulling en handhaving van de grondwaterspiegel in stedelijk gebied. Er ontbreekt beleid rondom gedragsverandering particulieren t.b.v. grondwaterbeheer.	Met het oog op het veranderende klimaat stimuleren wij inwoners om meer groen en minder tegels op eigen terrein aan te leggen. Dit komt ten goede van de grondwaterstanden. We trekken hierbij samen op met de gemeenten. De gemeenten heeft een zorgplicht om structurele grondwateroverlast- en onderlast aan te pakken.	Niet van toepassing.
3.2	Klimaat actief	Het concept waterbeheerprogramma stelt op pagina 30 dat, daar waar een wijk wordt vergroend door de verharding te verminderen, de leefbaarheid toeneemt doordat er in hete zomers minder hittestress zal zijn. Ook gaat het klimaat bestendig watersysteem (p 33) in nieuwe en bestaande wijken onderzoeken welke stedelijke gebieden geschikt zijn om hemelwater vast te houden en te bergen voor aanvulling en handhaving van de grondwaterspiegel in stedelijk gebied. Een goede grondwaterstand bevordert immers de planten- en bomen variatie in stedelijk gebied. Tegengaan van verhard oppervlak zal hierin essentieel blijken. Tegelijk vindt er bij aankoop van een bestaande	Klimaatverandering is een maatschappelijke opgave waarbij alle partijen de eigen verantwoordelijkheid moeten nemen; zowel overheden als inwoners en ondernemers. Wij vinden het ook onze verantwoordelijkheid om meer bewustwording te creëren bij inwoners en ondernemers. Dat doen wij enerzijds met onze stimuleringsregeling "Klimaat Actief!". Anderszijds werken wij samen met gemeenten aan deze bewustwording in de	Niet van toepassing.

woning door nieuwe bewoners veelal een toename van verharding op het privéterrein plaats, bijvoorbeeld voor een extra parkeerplaats voor een 2e of 3e auto en / of voor een tuinzitplaats. Veelal wordt er dan gekozen voor dichte bestratingen en geen waterdoorlatende verharding. De voorbeelden in bestaande wijken zijn helaas talrijk en vergroot de druk op openbaar groen om water vast te kunnen houden, te infiltreren en te bergen. Een ontwikkeling die volledig haaks staat op de huidige intenties van lagere overheden, zoals WDO Delta en gemeenten zoals Meppel met aanmoediging om tegels te verwijderen voor groen in de voor- of achtertuin (Stichting Steenbreek). Bewoners zijn zich vaak niet bewust van hun handelen en de bedrijven welke de tuinbestratingen verzorgen kijken graag de andere kant op.

De subsidieregeling 'Klimaat Actief', zoals vastgesteld door het dagelijks bestuur op 9 maart 2021 ter voorkoming van wateroverlast en droogte op particulier terrein in de bebouwde omgeving is een goede eerste stimulans in de aanpassing aan klimaatverandering met maatregelen om water vast te houden, te infiltreren of te bergen op particulier terrein. Meer ambitie dan alleen een zelfstandige subsidiemaatregel zal vereist zijn om een werkelijk verschil te kunnen maken. Samenwerking met en bewustmaking van bedrijven welke tuinaanleg / tuinarchitectuur / tuinbestratingen doen is bijvoorbeeld essentieel en grotendeels een onontgonnen terrein. Woningeigenaren kunnen gezamenlijk wel degelijk een groot verschil maken: als er dan toch verharding moet komen dan met doorlaatbare verharding! Een goede grondwaterstand bevordert ook de planten- en bomenvariatie in onze wijken. Een kosten-baten analyse kan veel inzichtelijker maken wat de kosten voor het waterschap zijn van het creëren van publieke waterberging, tegenover kosten van het stimuleren van particulieren tot meer vergroening waardoor water beter in de bodem kan zakken. Meer onverhard terrein in een stad zorgt voor meer aanvulling van het grondwater tijdens het winterhalfjaar en een vitaler bodemleven. Een degelijke vergelijking tussen kostenplaatjes zou voor ingezetenen van het waterschap een subsidieregeling als 'Klimaat Actief!' veel tastbaarder kunnen maken. De waterschapslasten hoeven dan ook minder snel verhoogd te worden. Zo kan een korting op de aanslag 'watersysteemheffing gebouwd', dit als bijvoorbeeld meer dan driekwart van de tuin niet verhard is of een waterdoorlatende verharding heeft, een gedragsverandering van veel woningeigenaren kunnen bespoedigen.

Een duidelijk beleidsvoornemen en uitwerking in het ontwerp waterbeheerprogramma -hoe de gedragsverandering van particulieren en bedrijven rondom particulier bezit en tuinen aan te pakken- lijkt echter te missen in het voorgelegde ontwerp. Een kosten-baten analyse kan veel inzichtelijker maken wat de kosten voor het waterschap zijn van het creëren van publieke waterberging, tegenover kosten van het stimuleren van particulieren tot meer vergroening waardoor water beter in de bodem kan zakken. Meer onverhard terrein in een stad zorgt voor meer aanvulling van het grondwater tijdens het winterhalfjaar en een vitaler bodemleven. Een degelijke vergelijking tussen kostenplaatjes zou voor ingezetenen van het waterschap een subsidieregeling als 'Klimaat Actief!' veel tastbaarder kunnen maken. De waterschapslasten hoeven dan ook minder snel verhoogd te worden. Zo kan een korting op de aanslag 'watersysteemheffing gebouwd', dit als bijvoorbeeld meer dan driekwart van de tuin niet verhard is of een waterdoorlatende verharding heeft, een gedragsverandering van veel woningeigenaren kunnen bespoedigen.

3.3 Grondwater

Grondwateronttrekkingen op pagina 26 onder 'Vergunning en handhaving' stelt dat [quote] 'Tot slot zijn grondwateronttrekkingen een belangrijke component van de vergunnings- en handavingsplannen. Niet alleen wat betreft het effect op het grondwater, maar ook wanneer het onttrokken water weer geloosd wordt. Bijvoorbeeld bij een bemaling van een bouwput. De komende periode is er extra aandacht voor de registratie en ontwikkelingen wat betreft grondwateronttrekkingen voor beregening/bevloeiing'. Pagina 32 stelt verder dat: 'Daarnaast voeren we in een groot deel van ons werkgebied water aan voor beregening en de aanvulling van het grondwater'. Als water al wordt aangevoerd in het waterschap voor beregening en ook voor aanvulling van het grondwater dan kan onttrekking aan het grondwater voor beregening toch meer beperkt worden en

communicatie. Wij zoeken daarbij ook bewust de samenwerking met ondernemers op. Zo hebben wij bijvoorbeeld in de gemeente Assen een klimaatplein in een tuincentrum mede gefinancierd. Een kosten-batenanalyse vinden wij vanuit het oogpunt van de maatschappelijke verantwoordelijkheid niet relevant, omdat wij als waterschap niet verantwoordelijk zijn voor de maatregelen op particulier terrein. De subsidieregeling Klimaat Actief is bedoeld om handelingsperspectief aan inwoners te bieden om vanuit de eigen verantwoordelijkheid aan de slag te gaan met klimaat adaptieve maatregelen. Wij zetten hiermee in op bewustwording en samenwerking en niet op verplichtingen en belastingen.

Aanvoer van water zorgt ook voor minder grondwateronttrekkingen. In ons waterschapsgebied bevinden zich verhoudingsgewijs tot andere waterschappen veel minder grondwateronttrekkingen, doordat een groot deel van ons beheergebied van water kan worden voorzien. Verlies aan verdamping blijkt uit onderzoek circa 5% te zijn en wetenschappers vinden de term verlies eigenlijk niet correct, aangezien het ook een temperatuurverlaging als gevolg heeft wat ten goede komt aan de gewasgroei. We zijn het eens dat gestreefd moet worden naar efficiëntere

Niet van toepassing.

er ook stringenter opgetreden worden tegen illegale onttrekking? Het beleid t.a.v. grondwater is nu teveel beleid in de marge i.p.v. sturend beleid: beregening in grondwaterstand-gevoelige gebieden zou bijvoorbeeld alleen toegestaan kunnen worden met vergunning van 20u:00 's avonds tot 8u:00 's morgens i.v.m. beperking verdamping. Daarnaast dient er gestreefd te worden naar veel efficiëntere beregeningsmethodieken door agrariërs. Die technieken zijn er, wereldwijd, maar lijken in Nederland niet tot nauwelijks toegepast te worden vanwege het principe dat water en vrij beschikbaar is en een onuitputtelijke bron is.

beregeningsmethoden. De afgelopen jaren heeft het waterschap ook bijgedragen aan onderzoek naar bijvoorbeeld druppelirrigatie. Naast het stimuleren van waterbesparende maatregelen, zet het waterschap vooral in op investeren in systeemmaatregelen die de waterbeschikbaarheid voor alle functies en gebruikers vergroten. Gezamenlijk met onze regionale waterpartners (overheden en gebruikers) gaat het waterschap binnen het traject van de grondwateragenda, op basis van feitelijke systeemkennis, gebiedsgericht handelingsperspectieven opstellen en afspraken maken over de benodigde maatregelen, in afstemming met de programma's Zoetwatervoorziening Oost Nederland (onderdeel Deltaprogramma Zoetwater), Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie en het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer.

4.1 Klimaat

De steeds frequenter voorkomende weersextremen van zeer natte en extreem droge periodes maken een ingrijpende transitie in ons waterbeheersysteem noodzakelijk. Indien er is dan ook blij dat u in uw visie "Meer dan water" 2022 – 2027 het belang onderstreept om extra stappen te zetten naar de ontwikkeling van een klimaatrobuust watersysteem en om de biodiversiteit te versterken. De noodzaak om te komen tot een robuust, veerkrachtig en toekomstbestendig watersysteem wil de indiener graag van harte onderschrijven. Het nu voorliggende waterbeheerprogramma 2022-2027 is volgens de indiener de plek om deze opgave concreet vorm te geven.

Dat is juist.

Niet van toepassing.

4.2 Klimaat verandering

In heel Nederland en ook in het beheergebied van waterschap Drents-Overijsselse Delta zien we dat het een enorme uitdaging is om van een watersysteem gebaseerd op de situatie van voor de klimaatverandering en ingericht conform vroegere ruilverkavelingsnormen te komen naar een andere inrichting en beheer van het watersysteem (van "peil volgt functie" naar "functie volgt peil"). Dus met andere normeringen en wellicht ook ander waterbeheerinstrumentarium en veel meer samenwerking in de hele waterketen. U geeft aan in uw waterbeheerprogramma de mogelijkheden hiervoor te willen verkennen. Wat de indiener betreft is het van belang dit met een grote mate van urgentie samen met betrokken partijen op te pakken. Een decennia lang opgebouwde cultuur van wateroverlast voorkomen en zo snel mogelijk afvoeren ombuigen naar een cultuur van droogte bestrijden en water vasthouden is een enorme opgave. Dit vergt niet alleen een ander beheer maar nadrukkelijk ook een andere inrichting van het watersysteem. In dat licht vraagt de indiener komende tijd extra aandacht voor de volgende onderwerpen:

Inleidende tekst.

Niet van toepassing.

4.3 Inrichting watersysteem	1. Het lange termijn perspectief: hoe ziet het beheergebied van waterschap de Drents Overijsselse Delta er in 2040 uit en welk waterbeheer hoort daarbij en welke stappen kunnen we dan NU in dat licht zetten?	Wij hebben in onze visie tot 2030 aangegeven welke opgaven wij oppakken en met welke ambitie. Deze zijn op hoofdlijnen vertaald in het WBP, de ruimtelijke vertaling hiervan volgt echter gedurende de planperiode 2022-2027. Die willen we graag de komende jaren middels integrale stroomgebiedsvisies gaan invullen. Dit is precies wat bedoeld wordt met maatregel A3.4.	Pagina 26 bij A3.4. aanvullen: " <i>Niet alleen van belang bij omgevingsvisies van derden, maar ook bij planvorming van andere partijen.</i> "
4.4 Voorzieningen niveau	2. Natuurlijker waterpeil en systeemherstel: u geeft aan dat u qua peilbeheer tot 2030 het huidige voorzieningenniveau blijft handhaven. Gezien de klimaatverandering en de extreme droogte van de afgelopen jaren roept de indiener u op om meer ambitie te tonen en te starten met het zetten van stappen naar een meer natuurlijk peil en systeemherstel. Ook gezien de veenweideproblematiek en bodemdaling zou een herziening van peilen in deze beheerperiode niet moeten worden uitgesloten. Bij de ruimtelijke inrichting van het landelijk gebied moet water veel meer sturend worden. Het ligt voor de hand om hierbij slimme combinaties te maken met de andere grote opgaven in het landelijk gebied zoals stikstof, klimaat, extensivering landbouw, KRW, bossenstrategie, drinkwater en energie. Indiener verzoekt u deze ambitie uit te spreken in het waterbeheerprogramma en samen met de provincie de regie te nemen om actief aan de slag te gaan met integrale planvorming waar systeemherstel onderdeel van is.	Wij onderschrijven de urgentie van integrale planvorming wat betreft het werken aan een robuust en veerkrachtig watersysteem. Er zijn vele opgaven die in het landelijk gebied samenkomen. Naast de wateropgave, als gevolg van klimaatverandering en maaiveldaling, betreft dit bredere maatschappelijke opgaven. Samen met de provincie in haar rol als gebiedsregisseur willen we hier de komende periode actief mee aan de slag gaan.	Niet van toepassing.
4.5 Waterbalans	3. Veel meer samenwerking in de hele waterketen, met provincie, Vitens en andere waterschappen en gemeenten op Overijssels niveau. Om te beginnen zou de indiener graag meer inzicht willen in de Overijsselse waterbalans en wellicht volgend daarop een gezamenlijk lange termijnvisie op het waterbeheer op Overijssels niveau. In Brabant is op een dergelijke wijze bijvoorbeeld een heel nuttig bestuursakkoord klimaatadaptatie tot stand gekomen.	Wij zijn het met u eens en deze actie zijn we voornemens uit te gaan voeren. Samen met de provincie in het kader van de grondwateragenda systeemanalyses uitvoeren en waterbalansen opstellen. Op basis daarvan kunnen gebiedsgericht handelingsperspectieven bepaald worden en afspraken worden gemaakt over concrete maatregelen.	Niet van toepassing.
4.6 Grondwater en drainage	4. Indiener constateert dat er onvoldoende grip is op de effecten van diepe en ondiepe, grote en kleine grondwateronttrekkingen en drainage. Ervaring van de indiener is dat in toenemende mate de afgelopen jaren de verdroging van natuur hierdoor is toegenomen. Derhalve vraagt de indiener om heel concreet en op kortere termijn inzicht te vergaren in alle onttrekkingen van grondwater (ook de zeer snel groeiende kleine onttrekkingen) en daar de effecten van in kaart te brengen. Absolute prioriteit heeft het nader stellen van regels aan drainage en onttrekkingen in de buurt van natuurgebieden. Met name de steeds maar voortgaande groei van de intensieve teelten en de bijbehorende drainage en grondwateronttrekkingen vlak naast natuurgebieden leiden onontkoombaar tot een onhoudbare situatie in de nabije toekomst. Ook in relatie tot de waterkwaliteit maakt de indiener zich zorgen over het gebruik van bestrijdingsmiddelen in deze intensieve teelten.	Wij werken aan een klimaatbestendig watersysteem. Dat doen we onder andere met flexibel peil beheer, waarbij we streven naar een zo hoog mogelijk peil dat afgestemd is op de lokale omstandigheden en de weersverwachtingen. Daarnaast willen we vanuit de grondwateragenda handelingsperspectieven ontwikkelen die zijn gebaseerd op onderzoeksuitkomsten van de waterbalans in een bepaald gebied. Bij de keuze van de maatregelen gaan we uit van maatwerk. We zoeken dus oplossingen die aansluiten bij de kenmerken van een gebied die zoveel mogelijk recht doen aan de bestaande en toekomstige functies in het gebied. Wij gaan de komende jaren in ons waterbeheer ook werken vanuit de inzichten die zijn ontwikkeld vanuit de beleidstafel droogte en de droogtestudie Nederland. In essentie komt het hierop neer dat het handelingsperspectief tijdens droge perioden zeer beperkt is en dat het vooral zinvol is om maatregelen uit te voeren gericht op herstel van de grondwaterstand in perioden met neerslag(overschot).	Niet van toepassing.

			Op korte termijn kan dit via extra wateraanvoer en peilbeheer dat is gericht op het vasthouden van water. Voor de langere termijn gaat het om het realiseren van een klimaatbestendige inrichting en gebruik van het grond- en oppervlaktewatersysteem, dat bestand is tegen zowel (te) natte als (te) droge perioden.	
4.7	Samenwerking	Indiener vraagt om het Waterbeheerprogramma op bovengenoemde onderdelen aan te passen. Tevens zou de indiener graag na de zomer met u in gesprek willen gaan over deze onderwerpen. Bij dit alles is het van groot belang om herhaaldelijk de urgentie van het 'anders doen' uit te stralen. Graag werkt de indiener daarbij met u samen.	Wij danken u voor uw constructieve zienswijzen en oproep tot samenwerking en nemen contact met u op om hierover in gesprek te gaan.	Niet van toepassing.
4.8	Droogte en transitie watersysteem	Droogte en transitie van het watersysteem: Niet alleen de natuur maar ook de landbouw heeft de afgelopen jaren veel schade opgelopen door perioden van extreme droogte. Het is dan ook belangrijk dat het waterschap WDOD maatregelen neemt en onderzoekt op welke wijze water beter vastgehouden kan worden ter voorkoming van zowel verdroging van natuurgebieden als droogteschade in de landbouw en ter verbetering van de waterkwaliteit.	Wij zijn ons hiervan bewust en werken toe naar een meer klimaatbestendig watersysteem. Dat doen we niet alleen met flexibel peil beheer, waarbij we zo hoog mogelijke peilen hanteren, maar ook met fysieke maatregelen waarbij ons voornemen tevens is, vanwege de veranderde omstandigheden en inzichten, nieuwe ontwerpcriteria voor het watersysteem te ontwikkelen.	Niet van toepassing.
4.9	Droogte en transitie watersysteem	Het huidige watersysteem is grotendeels ingericht naar inzichten uit de tijd van de ruilverkavelingen. Het is volledig geoptimaliseerd om water af te voeren in de winter en in de zomer gebiedsvreemd IJsselmeerwater aan te voeren. Het is niet ingericht op het vasthouden van water, alhoewel het waterschap de afgelopen tijd wel heeft getracht via het peilbeheer (hogere zomerpeilen), de peilen langer op een hoger niveau te houden.	Wij zijn ons hiervan bewust en werken toe naar een meer klimaatbestendig watersysteem. Dat doen we niet alleen met flexibel peil beheer, waarbij we zo hoog mogelijke peilen hanteren, maar ook met fysieke maatregelen waarbij ons voornemen tevens is, vanwege de veranderde omstandigheden en inzichten, nieuwe ontwerpcriteria voor het watersysteem te ontwikkelen.	Niet van toepassing.
4.10	Droogte en transitie watersysteem	Nu de perioden met zomerse omstandigheden weer langer worden en tevens droger en warmer zijn, kun je je afvragen of dit watersysteem nog aansluit op de behoeften van vandaag en morgen. Het is tevens verre van duurzaam om de droge periodes te overbruggen door het oppompen van grondwater voor beregening of aanvoer van oppervlaktewater uit andere systemen. Waarbij tevens de vraag gesteld kan worden welke kosten zijn gemoeid met het aanvoeren van oppervlaktewater uit andere systemen en welke invloed dit water heeft op de algehele waterkwaliteit.	Wij zijn ons hiervan bewust en werken toe naar een meer klimaatbestendig watersysteem. Dat doen we niet alleen met flexibel peil beheer, waarbij we zo hoog mogelijke peilen hanteren, maar ook met fysieke maatregelen waarbij ons voornemen tevens is, vanwege de veranderde omstandigheden en inzichten, nieuwe ontwerpcriteria voor het watersysteem te ontwikkelen. Het inlaten van 'gebiedsvreemd water' heeft verschillende effecten op de waterkwaliteit. In sommige situaties kan het negatieve effecten van opwarming of zelfs droogval voorkomen. Verder kan wateraanvoer, afhankelijk van het type stof, een verhoging of een verlaging van concentraties aan stoffen opleveren. WDODelta streeft in algemene zin naar (het vasthouden van) schoon gebiedseigen water en de emissiereductie van stoffen aan de bron.	Niet van toepassing.
4.11	Droogte en transitie	De natuur heeft ernstig te lijden van de verdroging en het vaker voorkomen van perioden van	Wij zijn ons hiervan bewust en werken toe naar een meer	Niet van toepassing.

watersysteem	extreme droogte en hoge temperaturen. Dat geldt niet alleen voor 'natte natuurgebieden' als hoogvenen, vochtige heide, schraallanden en broekbossen, maar ook voor steeds vaker droogvallende beekstelsels – met vissterfte als gevolg – en de algehele vitaliteit van vegetaties en bomen. Maar ook de landbouw krijgt steeds meer last van droogteschade, zeker in de gebieden waar wateraanvoer niet mogelijk is. Indiener is van mening dat de focus nog steeds te veel ligt op voorkoming van natschade. Indiener denkt dat de belangen van natuur en landbouw op dit punt ook veel meer gelijk oplopen dan menigeeen nu denkt.	klimaatbestendig watersysteem. Dat doen we niet alleen met flexibel peil beheer, waarbij we zo hoog mogelijke peilen hanteren, maar ook met fysieke maatregelen waarbij ons voornemen tevens is, vanwege de veranderde omstandigheden en inzichten, nieuwe ontwerpcriteria voor het watersysteem te ontwikkelen.	
4.12 Droogte en transitie watersysteem	De goede ambities zoals die zijn verwoord in de visie 'Meer dan water' moeten leiden tot een concrete en operationele uitwerking. In uw Waterbeheerprogramma verwoordt u een aantal verkenningen en onderzoeken. Zo heeft u het voornemen om te onderzoeken of de inrichting en het beheer van het systeem geactualiseerd moet worden om te komen tot een robuust, veerkrachtig en toekomstbestendig watersysteem. Nieuwe ontwerpcriteria zullen samen met omliggende waterschappen en andere betrokken stakeholders besproken worden.	Onze werkwijze hierbij is inderdaad dat we dit samen met onze partners en de belanghebbenden in gebiedsprocessen ontwikkelen.	Niet van toepassing.
4.13 Droogte en transitie watersysteem	Tevens geeft u aan dat u in deze planperiode gaat verkennen en analyseren in hoeverre het peilbeheer (maximumpeilen) geoptimaliseerd kan worden. Dit zijn goede stappen maar gezien de urgentie is dit in de ogen van de indiener niet voldoende.	Wij zijn ons hiervan bewust en werken toe naar een meer klimaatbestendig watersysteem. Dat doen we niet alleen met flexibel peil beheer, waarbij we zo hoog mogelijke peilen hanteren, maar ook met fysieke maatregelen waarbij ons voornemen tevens is, vanwege de veranderde omstandigheden en inzichten, nieuwe ontwerpcriteria voor het watersysteem te ontwikkelen.	Niet van toepassing.
4.14 Quick wins	Quick wins: Op korte termijn kunnen er nu al maatregelen uitgevoerd worden die direct een positief effect kunnen hebben op het beter water vasthouden, bergen en vertraagd afvoeren. Tevens kunnen er nu ook al concrete maatregelen getest worden, in pilots of in specifieke gebieden. Zo heeft het waterschap de afgelopen jaren al ervaringen opgedaan met het langer handhaven van hogere zomerpeilen in de winter om zoveel mogelijk water vast te kunnen houden en te laten infiltreren. Indiener vraagt om dit soort maatregelen te continueren en verder uit te bouwen.	Wij gaan graag met u in gesprek om mogelijkheden te verkennen om op korte termijn meer water in ons gebied vast te houden.	Niet van toepassing.
4.15 Quick wins	Er zijn tal van maatregelen om – rekening houdend met de toegekende functie – meer water vast te houden in het systeem die nu al of op korte termijn genomen kunnen worden, zoals: <ul style="list-style-type: none">• In het voorjaar zoveel mogelijk met gebiedseigen water het peil opzetten	Dit is inderdaad ons streven. Dat hebben wij opgenomen in onze nota Peilbeheer (AB-besluit mei 2017).	Niet van toepassing.

4.16	Quick wins	<ul style="list-style-type: none"> • Instellen van een hoger winterpeil 	Dit betreft de actie 'optimaliseren peilbeheer' in combinatie met nieuwe ontwerpcriteria. Zowel maximum als minimum peil willen we onderzoeken.	Niet van toepassing.
4.17	Quick wins	<ul style="list-style-type: none"> • Accepteren van tijdelijke overschrijding winterpeilen (water niet direct afvoeren maar tijd geven om te infiltreren) 	We gaan in de planperiode ook kijken naar nieuwe ontwerpcriteria. Dit zal ook de vraag aan de orde zijn in hoeverre peiloverschrijdingen acceptabel zijn.	Niet van toepassing.
4.18	Quick wins	<ul style="list-style-type: none"> • Eerder in het voorjaar omschakelen van winter- naar zomerpeil 	Deze maatregel voeren we al uit. Er zijn gebieden bij die de afgelopen droge jaren niet op winterpeil zijn geweest. Met het optimaliseren van het peilbeheer wordt ook deze "quick win" bedoeld.	Niet van toepassing.
4.19	Quick wins	<ul style="list-style-type: none"> • Kleinere peilvakken (reliëf-volgend) 	Dit zou in sommige gebieden een goede maatregel kunnen zijn. Wij zijn voornamelijk wel terughoudend in het realiseren van kleinere peilvakken. We willen ons systeem robuuster maken en het grondgebruik meer aan laten sluiten bij de natuurlijke omstandigheden.	Niet van toepassing.
4.20	Quick wins	<ul style="list-style-type: none"> • Dynamisch of natuurlijk peilbeheer 	Natuurlijk peilbeheer is niet in alle omstandigheden gunstig voor de beschikbaarheid van water.	Niet van toepassing.
4.21	Quick wins	<ul style="list-style-type: none"> • Het natuurvriendelijker beheer van beken 	We werken aan een zo natuurvriendelijk mogelijk beheer van onze wateren. Zowel in het kader van biodiversiteit als Natuurwetgeving en KRW is natuurvriendelijk beheer voor ons belangrijk. Hierbij maken wij afwegingen tussen goede beheersbaarheid van de waterhuishoudkundige situatie, de kosten en het natuurbelang.	Niet van toepassing.
4.22	Quick wins	Uw juridisch en beleidsinstrumentarium, zoals Keur, Legger, peilbesluiten, maai- en onderhoudsbestekken en vergunningenbeleid grond- en oppervlaktewater kunnen bijdragen aan een klimaatbestendig en 'KRW proof' watersysteem. Het inzetten van deze instrumenten als onderdeel van de transitie naar een klimaatrobust watersysteem verdienen in de ogen van de indiener een belangrijke plek in het waterbeheerprogramma aangezien deze instrumenten de concrete vertaalslag maken naar de praktijk.	Dat is juist. Deze instrumenten gebruiken we momenteel.	Niet van toepassing.
4.23	Structurele	Structurele oplossingen:	Dat is juist. Wij bedienen de functies zoals deze door de	Niet van toepassing.

	oplossingen	Het waterschap heeft in relatie tot natuur een grote verantwoordelijkheid als het gaat om de beschikbaarheid van voldoende water dat tevens van goede kwaliteit is.	provincies zijn vastgelegd.	
4.24	Structurele oplossingen	Voor veel natuurgebieden vormt de beschikbaarheid en kwaliteit een knelpunt, vooral in relatie tot droogte. Om te komen tot een klimaatrobuust watersysteem zijn er structurele maatregelen en uitwerkingen nodig die vanuit deze twee verschillende perspectieven vorm gegeven kunnen worden en die onderling nauw met elkaar samenhangen.	Wij zijn ons hiervan bewust en werken toe naar een meer klimaatbestendig watersysteem. Dat doen we niet alleen met flexibel peil beheer, waarbij we zo hoog mogelijke peilen hanteren, maar ook met fysieke maatregelen waarbij ons voornemen tevens is, vanwege de veranderde omstandigheden en inzichten, nieuwe ontwerpcriteria voor het watersysteem te ontwikkelen.	Niet van toepassing.
4.25	Structurele oplossingen	Overgangsgebieden: Om te komen tot een lokaal klimaatrobuust watersysteem in en rondom de natuurgebieden is het naar onze mening onontkoombaar en noodzakelijk om rondom de bestaande (Natura 2000) gebieden zogenaamde overgangsgebieden te realiseren. In deze overgangsgebieden, zoals die van de Sallandse Heuvelrug, dient de hydrologie aangepast te worden ten gunste van het aangrenzende natuurgebied met mogelijkheden voor natuurinclusieve landbouw en de aanleg van bos en/of landschapselementen. Voor het ontwikkelen en realiseren van deze overgangsgebieden ziet de indiener een belangrijke rol en taak voor het waterschap weggelegd.	Overgangsgebieden kunnen een belangrijke functie hebben waar verschillende functies, hier landbouw en natuur, elkaar raken. Overgangsgebieden worden aangewezen door de provincies. Wij beheren niet de overgangsgebieden, zorgen echter voor optimaal waterbeheer in en rond deze overgangsgebieden.	Niet van toepassing.
4.26	Drainage en beregening	Drainage en beregening: We hebben zorg om het toenemend gebruik van het grondwater ten behoeve van intensieve teelten en het verdrogende effect op aangrenzende natuur. Het cumulatieve effect van lokale grondwaterwinningen en drainage is veelal onvoldoende in beeld. Tegelijkertijd zien we dat internationale instandhoudingsdoelen die gekoppeld zijn aan Natura 2000 sterk onder druk staan. Indiener wil u vragen om het voor u beschikbare instrumentarium in te zetten om deze negatieve effecten op alle verdrogingsgevoelige natuur te verminderen en zoveel mogelijk te voorkomen.	Wij zijn ons hiervan bewust en werken toe naar een meer klimaatbestendig watersysteem. Dat doen we niet alleen met flexibel peil beheer, waarbij we zo hoog mogelijke peilen hanteren, maar ook met fysieke maatregelen waarbij ons voornemen tevens is, vanwege de veranderde omstandigheden en inzichten, nieuwe ontwerpcriteria voor het watersysteem te ontwikkelen.	Niet van toepassing.
4.27	Drainage en beregening	In de provincie Drenthe is een evaluatie geweest naar het beleid ten aanzien van drainage en beregening rondom N2000 gebieden. Hieruit is een voorstel gekomen om een verkenning uit te voeren naar algemene regels voor drainage en beregening rond Natura 2000-gebieden (verbodzone en/of regels voor een maximale beregeningsgift per ha) en te onderzoeken of deze regelgeving bij een overheid, het waterschap, kan worden ondergebracht. En dit geldt natuurlijk ook voor overige natuurgebieden. Aanbeveling van de indiener is om deze verkenning voor het hele werkgebied van het waterschap te doen - dus ook voor het Overijsselse deel - en daarbij ook de overige natuurgebieden mee te nemen.	Wij zijn hierover momenteel in gesprek met beide provincies en streven daarbij naar een uniforme aanpak binnen ons gehele beheergebied.	Niet van toepassing.
4.28	Analyse en uitwerking provinciaal niveau	Analyse en uitwerking op provinciaal niveau: Een ander perspectief ligt op een hoger en groter abstractieniveau en vraagt om een gedegen programmatische aanpak. Deze bredere kijk zal naar de mening van de indiener gericht moeten zijn op de gehele provincie Overijssel waardoor er samenhang met het provinciale Regionale waterbeheerprogramma wordt gevonden. De strategie ten aanzien van de drinkwaterwinningen zal	Via diverse routes werken wij aan continuïteit van de beschikbaarheid van grondwater. We zijn hierover in overleg met de beide provincies en met de drinkwaterbedrijven en participeren in het IJsselmeerprogramma. Daarnaast willen wij ons watersysteem meer klimaatrobuust maken en gaan wij nieuwe ontwerpprincipes ontwikkelen voor het watersysteem.	Niet van toepassing.

hierin ook een belangrijke plek moeten krijgen; zoals u heeft aangegeven staat de drinkwatervoorziening nu en in de toekomst onder druk. Daarnaast kent het benutten van het IJsselmeerwater steeds meer haar beperkingen zoals in de afgelopen zomers is gebleken. De beschikbaarheid staat steeds meer onder druk en los van de energiekosten die wateraanvoer met zich mee brengt heeft het ook effect op de waterkwaliteit. De watervraag van natuur en de beschikbaarheid van voldoende water voor de landbouw vormen hierin belangrijke thema's, evenals de problematiek van veenoxidatie in de veenweidegebieden.

4.29 Analyse en uitwerking provinciaal niveau

Tegengaan veenoxidatie. In het veenweidegebied staat het peilbeheer, door inklinking, bodemdaling en CO2-uitstoot onder druk. Het volgen van de daling van het maaiveld is op termijn niet vol te houden. Het is belangrijk om in deze gebieden samen met alle betrokken partijen waaronder ook de landbouw te zoeken naar en te werken aan gebiedsgerichte duurzame oplossingen. Het vernatten van veengronden lijkt hier een voor de hand liggende oplossing. De methode 'Valuta voor veen' kan hier een bijdrage aan leveren middels het uitgeven van koolstofcertificaten. Veenoxidatie speelt overigens niet alleen specifiek in het veenweidegebied, ook in beekdalen en in gebieden met klei op veen zoals de Barsbeker Binnepolder, zit nog veen in de ondergrond.

Het principe "Valuta voor veen" is ons bekend. De uitgifte van koolstofcertificaten kent voordelen maar op de langere termijn ook nadelen. We volgen de landelijke discussie hierover. Het pilotproject in de Barsbeker Binnepolder is momenteel onderwerp van gesprek tussen het waterschap en NMO.

Niet van toepassing.

4.30 Analyse en uitwerking provinciaal niveau

Het zijn complexe opgaven die vragen om een integrale benadering op een hoger abstractieniveau en die in de uitwerking een effect zullen hebben op de ruimte en de samenhang en de logica van het onderliggende hydrologische systeem. Indien er wil u dan ook vragen om deze integrale aanpak een belangrijke plek te geven in het Waterbeheerprogramma 2022-2027 en een uitwerking op hoofdlijnen met een daaraan gekoppeld tijdspad in het programma op te nemen.

Wij zijn ons hiervan bewust en werken toe naar een meer klimaatbestendig watersysteem. Dat doen we niet alleen met flexibel peil beheer, waarbij we zo hoog mogelijke peilen hanteren, ook met ons voornemen om nieuwe ontwerpcriteria voor het watersysteem te ontwikkelen. Bij de inrichting van ons gebied werken wij in de regel via gebiedsprocessen waarbij we uitgaan van de integrale benadering. Tijdspad en programma nemen wij niet op in het waterbeheerprogramma, dat is onderdeel van de uitvoering van het waterbeheerprogramma.

Niet van toepassing.

4.31 Watersysteem als geheel bekijken

Watersysteem als geheel bekijken:

De watertransitie moet leiden tot een klimaatbestendig en veerkrachtig waterlandschap. Hoe ziet dat eruit? Pas als de opgave gekwantificeerd is, weten we welke oplossingen nodig en effectief zijn en welke keuzes wellicht nodig zijn die ook betrekking hebben op de ruimte en het gebruik van die ruimte.

Wij werken aan een klimaatbestendig watersysteem. Dat doen we onder andere met flexibel peil beheer, waarbij we streven naar een zo hoog mogelijk peil dat afgestemd is op de lokale omstandigheden en de weersverwachtingen. Daarnaast willen we vanuit de grondwateragenda handelingsperspectieven ontwikkelen die zijn gebaseerd op onderzoeksuitkomsten van de waterbalans in een bepaald gebied. Bij de keuze van de maatregelen gaan we uit van maatwerk. We zoeken dus oplossingen die aansluiten bij de kenmerken van een gebied die zoveel mogelijk recht doen aan de bestaande en toekomstige functies in het gebied. Wij gaan de komende jaren in ons waterbeheer ook werken vanuit de inzichten die zijn ontwikkeld vanuit de beleidstafel droogte en de droogtestudie Nederland. In essentie komt het hierop neer dat het handelingsperspectief tijdens droge perioden zeer beperkt is en dat het vooral zinvol is om maatregelen uit te voeren gericht op herstel van de grondwaterstand in perioden met neerslag(overschot).

Niet van toepassing.

Op korte termijn kan dit via extra wateraanvoer en peilbeheer dat is gericht op het vasthouden van water. Voor de langere termijn gaat het om het realiseren van een klimaatbestendige inrichting en gebruik van het grond- en oppervlaktewatersysteem, dat bestand is tegen zowel (te) natte als (te) droge perioden.

4.32 Watersysteem als geheel bekijken

Het waterbeheerprogramma is gericht op het zoeken van oplossingen binnen het werkgebied van het waterschap, voor grotere thema's als klimaatverandering is het wat de indiener betreft zoals al aangegeven ook verstandig om verder uit te zoomen en ook vanuit een groter abstractieniveau naar het gehele watersysteem te kijken waarbij bijvoorbeeld ook het aspect van (drink)waterwinning wordt meegenomen. Het maken van waterbalansen voor het in beeld brengen van de watervraag voor natuur en het opstellen van een Grondwateratlas zoals die voor de provincie Fryslân is gemaakt kunnen daarbij helpen. Een analyse van het gehele watersysteem helpt in onze ogen om goede structurele keuzes te kunnen maken voor het gehele (grond)watersysteem op Overijssels niveau waarbij tevens gezocht kan worden naar integraliteit met andere opgaven zoals het voorkomen van veenoxidatie, het versterken van infiltratie, de bossenstrategie, etc.

Wij zijn ons hiervan bewust en werken toe naar een meer klimaatbestendig watersysteem. Dat doen we niet alleen met flexibel peil beheer, waarbij we zo hoog mogelijke peilen hanteren, maar ook met fysieke maatregelen waarbij ons voornemen tevens is, vanwege de veranderde omstandigheden en inzichten, nieuwe ontwerpcriteria voor het watersysteem te ontwikkelen.

Niet van toepassing.

4.33 Waterkwaliteit

Waterkwaliteit:

Met de Kaderrichtlijn Water (KRW) wordt gewerkt aan verbetering van de waterkwaliteit. Uit recente publicaties blijkt dat Nederland met de realisatie van de doelen van de KRW in de EU onderaan staat en achterblijft. Indiener is dan ook bezorgd over de uitvoering van de maatregelen en of de kwaliteitsdoelen voor 2027 worden gehaald. Een evaluatie van kwaliteitsdoelen is in 2027 in de ogen van de indiener veel te laat, het is verstandig om in 2024 een tussentijdse evaluatie uit te voeren zodat er nog ruimte is om tijdig bij te kunnen sturen.

De maatregelen zijn gericht op het behalen van de doelen, toegestane uitzonderingssituaties zoals natuurlijke omstandigheden daargelaten. Voor het halen van die doelen zijn zowel regionale maatregelen als rijksmaatregelen nodig. Ons uitgangspunt is dat met het uitvoeren van het voorgenomen maatregelenpakket voldoende invulling wordt gegeven aan de regionale opgaven. Onzekerheid blijft bestaan over de te nemen rijksmaatregelen en het effect daarvan. Om in 2027 niet voor verassingen te staan is landelijk afgesproken in 2024 een tussen evaluatie uit te voeren waarin duidelijk moet worden of de doelen daadwerkelijk worden gehaald of dat aanvullende inspanningen noodzakelijk zijn'. Gezien de afhankelijkheid van diverse partijen begrijpen we uw zorgen over het behalen van de doel. Naar aanleiding van deze evaluatie kan het beleid eventueel aangepast worden.

Niet van toepassing.

4.34	Waterkwaliteit	In relatie tot het beheer van beeksystemen ziet de indiener veelal nog een teveel op landbouwkundig afvoer gericht beheer en onderhoud. Aangezien de opgaven die betrekking hebben op de realisatie van het NNN, de verwerving en inrichting van gronden naar natuur, steeds meer vorm krijgt zou in samenhang met deze natuurontwikkeling ook het beheer en onderhoud van het beekstelsel hierop aangepast moeten worden.	Wij zijn ons hiervan bewust en werken toe naar een meer klimaatbestendig watersysteem. Dat doen we niet alleen met flexibel peil beheer, waarbij we zo hoog mogelijke peilen hanteren, ook met ons voornemen om nieuwe ontwerpcriteria voor het watersysteem te ontwikkelen.	Niet van toepassing.
4.35	Waterkwaliteit bestrijdingsmiddelen	Waterkwaliteit - Bestrijdingsmiddelen: Indiener ziet een toename van intensieve teelten zoals lelies. Vaak worden juist de hogere gronden gebruikt, naast natura 2000 of andere natuurgebieden. Deze teelten kennen een hoog pesticiden gebruik, vooral de teelt van lelies. Inmiddels wordt een cocktail van verschillende bestrijdingsmiddelen in het hart van onze natuurgebieden aangetroffen en heeft een bijdrage gehad aan de afname van insecten (afname 50-75%).	Waarneming van de indiener.	Niet van toepassing.
4.36	Waterkwaliteit bestrijdingsmiddelen	Het gebruik van bestrijdingsmiddelen heeft een direct effect op de waterkwaliteit, dit geldt voor zowel het oppervlaktewater als het dieper liggende grondwater. Dit conflicteert met de voor het waterschap geldende opgaven en doelen ten aanzien van de te behalen waterkwaliteit, en wel voor natuur in het bijzonder. De KRW is hier ook op gericht.	Waarneming van de indiener.	Niet van toepassing.
4.37	Waterkwaliteit bestrijdingsmiddelen	De indiener wil u dan ook vragen om hierover met de provincie het gesprek aan te gaan om te komen tot een ruimtelijke analyse (van aanwezige teelten) en het ontwikkelen van concrete doelen die leiden tot een substantiële vermindering van middelen in de tijd.	Aanwezige teelten in ons werkgebied zijn bekend. Het waterschap is geen bevoegd gezag ten aanzien van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Ten aanzien van het gebruik van meststoffen en chemische onkruidbestrijdingsmiddelen op de eigen terreinen van het waterschap hebben wij regels gesteld en wij werken binnen het Deltaplan Agrarische Waterbeheer aan verbetering van de waterkwaliteit.	Niet van toepassing.
5.1	Samenwerking	Indiener heeft met belangstelling kennis genomen van het Ontwerp-Waterbeheerprogramma, de gebiedsuitwerking Meppelerdiep en de Ontwerp Factsheets KRW. Het waterbeheerprogramma biedt een integrale blik op het watersysteem en de uitdagingen waar u voor staat. Het benoemt zowel waterkwaliteit als -kwantiteit en benadrukt het belang van het vasthouden van water. Indiener waardeert de nadruk op samenwerking in de fysieke leefomgeving en specifiek de samenwerking in de waterketen. De Samenwerkingsagenda Water Verbindt van de Unie van Waterschappen & VEWIN benadrukt het belang van het gezamenlijk oppakken door waterschappen en waterbedrijven van de waterkwaliteits- en droogtevraagstukken in de regio. De thema's die beschreven zijn in uw programma bieden aanknopingspunten voor samenwerking op het gebied van grondwaterbescherming, de verbetering van de waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid.	Wij willen u bedanken voor uw uitgebreide reactie en waarderen de intentie om de verdere samenwerking met ons als waterschap op te zoeken.	Niet van toepassing.
5.2	Drinkwater	Schoon en betrouwbaar drinkwater is van groot belang voor de volksgezondheid. Indiener wil graag dat het drinkwaterbelang- en bescherming wordt meegenomen in ruimtelijke plannen van gemeenten en waterschappen. Daartoe heeft indiener onlangs een Position Paper Omgevingswet	Wij zien het beschermen van het watersysteem en de kwaliteit hiervan als een van onze kerntaken. Wij zien uw opmerking als een handreiking om hierin samen op te trekken. Uw oproep zien	Niet van toepassing.

opgesteld, die indiener graag onder uw aandacht brengt (bijlage II). In het Waterbeheerprogramma ziet indiener veel aanknopingspunten voor de samenwerking met het waterschap. Indiener waardeert dat drinkwater als gebruiksfunctie wordt benoemd waar het waterbeheer mede op wordt afgestemd.

wij ook als intentie om dit samen op te pakken, omdat ook de vraag naar drinkwater toeneemt en dit mogelijk ook om ruimtelijke aanpassingen vraagt en invloed heeft op het watersysteem. Graag willen we hierin samen optrekken met de drinkwaterbedrijven.

5.3 Grondwater winningen

Ruimtelijke bescherming drinkwaterwinning

Binnen het beheergebied van Waterschap WDOdelta (deelgebied Meppelerdiep) zijn 6 drinkwaterwinningen (grondwater) van WMD gelegen: Beilen, Leggeloo, Holtien, Hoogeveen, Ruinerwold en Zuidwolde. Deze grondwaterwinningen zijn de bron van drinkwater voor delen van de provincie Drenthe. Daarnaast zijn in de provincie Drenthe, specifiek ook in uw beheergebied, gebieden in beeld als Aanvullende Strategische Voorraden voor de drinkwatervoorziening. Indiener hecht waarde aan het behouden en daar waar mogelijk vergroten van de winvergunningen. Tevens werkt indiener gezamenlijk met haar gebiedspartners aan het verbeteren en beschermen van de waterkwaliteit.

Wij zien het beschermen van het watersysteem en de kwaliteit hiervan als een van onze kerntaken. Wij zien uw opmerking als een handreiking om hierin samen op te trekken. Uw oproep zien wij ook als intentie om dit samen op te pakken, omdat ook de vraag naar drinkwater toeneemt en dit mogelijk ook om ruimtelijke aanpassingen vraagt en invloed heeft op het watersysteem. Graag willen we hierin samen optrekken.

Niet van toepassing.

5.4 Drinkwater

In Hoofdstuk 2 van het Waterbeheerprogramma en in de gebiedsuitwerking Meppelerdiep wordt de drinkwaterwinning benoemd als functie. U geeft aan dat in uw beheergebied 18 drinkwaterwinningen gelegen zijn. Graag wil indiener daar de uitsplitsing naar de winningen van Vitens en WMD terug zien, evenals de namen van de drinkwaterbedrijven. In de gebiedsuitwerking noemt u alle drinkwaterwinningen bij naam. De locaties van de waterwinningen en de contouren van de beschermde zones voor de drinkwaterwinning zijn echter niet weergegeven op het kaartmateriaal in zowel het hoofddocument als de gebiedsuitwerking. Ter bescherming van de (toekomstige) grondwaterkwaliteit ten behoeve van de drinkwatervoorziening heeft de provincie Drenthe, naast de waterwinning zelf, beschermde zones rondom de grondwaterwinningen vastgesteld. Afhankelijk van de bodemopbouw en daarmee de kwetsbaarheid van de waterwinningen is dit een Grondwaterbeschermingsgebied of een Verbodzone diepe boringen. Binnen deze beschermde zones gelden regels, die vastgelegd zijn in de Provinciale Omgevingsverordening. Daarnaast geldt vanuit de Drinkwaterwet voor alle overheden een zorgplicht voor drinkwater. Door middel van de aangewezen zones wordt de drinkwaterwinning ruimtelijk beschermd en wordt gestreefd naar een verbetering van de waterkwaliteit. Daarom verzoekt indiener u de contouren van de beschermde zones op te nemen op de functiekaart in bijlage 1.6 in het hoofddocument en bijlage 6 van de gebiedsuitwerking Meppelerdiep. In bijlage I van deze brief staat een kaart met de wingebeden en beschermingszones in uw beheergebied. Ontwerp Factsheets KRW: indiener ziet de locaties van de publieke drinkwaterwinningen als stippen terug in de ontwerp Factsheets KRW. Indiener waardeert deze aanduiding, maar constateert dat hiermee de ruimtelijke impact van de waterwinning niet duidelijk wordt. Indiener vraagt u de contouren van de beschermingszones ook op de Factsheets duidelijk zichtbaar te maken.

Voor drinkwaterwinningen verwijzen wij naar de provincies.

Niet van toepassing.

5.5 Grondwater

Grondwateronttrekkingen

Paragraaf 4.1.1 van het Waterbeheerprogramma beschrijft het thema vergunningverlening en handhaving. In de Samenwerkingsagenda Water Verbindt is het verbeteren van zicht en grip op grondwateronttrekkingen als ambitie benoemd. Een goede registratie van grondwateronttrekkingen

Dit wordt door ons beoordeeld bij meldingen en vergunningsaanvragen.

Niet van toepassing.

is essentieel om grip te houden op het evenwicht tussen onttrekkingen en aanvullingen van het grondwater. U beschrijft dat grondwateronttrekkingen binnen vergunningverlening en handhaving een belangrijk component is en dat er extra aandacht komt voor registratie. WMD onderschrijft het belang van extra aandacht voor grondwateronttrekkingen, met name ook binnen de beschermd zones rondom de grondwaterwinningen waar boringen niet altijd zijn toegestaan (POV). WMD ziet graag deze beperking toegevoegd in deze paragraaf.

5.6 Watertransitie

Watertransitie

De beschikbaarheid van voldoende en kwalitatief goed water staat onder druk. De zoetwatervoorraad is kwetsbaar. Warme zomers en langdurige droogte zullen leiden tot een verdere druk op de beschikbare hoeveelheden grondwater. Een nieuwe blik op de watervoorziening is gewenst. Indiener ziet dit als een transitie, zoals dat ook geldt voor bijvoorbeeld de energietransitie.

U geeft aan te willen

samenwerken met gebiedspartners en indiener wil hierin graag een partner zijn. Zoals benoemd in de Samenwerkingsagenda Water Verbindt, gaat het om een transitie naar een klimaatrobuust watersysteem, waarvoor de uitgangspunten van de NOVI, het Deltaprogramma en de Kaderrichtlijn

Water als basis dienen:

- Water stuurt het gebruik van boven- en ondergrond;
- Water beter vasthouden en verdelen;
- Zuinig omgaan met water;
- Waterkwaliteit verbeteren en vervuiling voorkómen.

Wij herkennen uw waarnemingen.

Niet van toepassing.

5.7 Watertransitie	<p>Indiener vindt uw beschrijving en maatregelen voor de watertransitie nog wat terughoudend. Indiener pleit voor de ambitie om de watertransitie versneld in te zetten op het herstel van grondwaterstanden, het vasthouden en bufferen van gebiedseigen water, het vertragen van de afvoer van water, en passende gebruiksfuncties (maatregelen en projecten conform de Deltaprogramma's Zoetwater en Ruimtelijke Adaptatie). Ten aanzien van het peilbeheer bijvoorbeeld lijkt uw waterschap zich volgend op te stellen ten opzichte van de regionale functieaanduiding, terwijl indiener bij andere waterschappen een meer agenderende rol ziet in wat wordt genoemd 'passende gebruiksfuncties' dan wel 'functie volgt peil'.</p> <p>Indiener ziet de waterschappen als belangrijke regisseur, aanjager én samenwerkingspartner in de zoetwateropgave. Indiener vraagt u de drinkwaterbedrijven in paragraaf 4.1 ook als samenwerkingspartner te benoemen in de grondwateragenda en ZON.</p>	<p>Wij werken aan een klimaatbestendig watersysteem. Dat doen we onder andere met flexibel peil beheer, waarbij we streven naar een zo hoog mogelijk peil dat afgestemd is op de lokale omstandigheden en de weersverwachtingen. Daarnaast willen we vanuit de grondwateragenda handelingsperspectieven ontwikkelen die zijn gebaseerd op onderzoeksuitkomsten van de waterbalans in een bepaald gebied. Bij de keuze van de maatregelen gaan we uit van maatwerk. We zoeken dus oplossingen die aansluiten bij de kenmerken van een gebied die zoveel mogelijk recht doen aan de bestaande en toekomstige functies in het gebied. Wij gaan de komende jaren in ons waterbeheer ook werken vanuit de inzichten die zijn ontwikkeld vanuit de beleidstafel droogte en de droogtestudie Nederland.</p> <p>In essentie komt het hierop neer dat het handelingsperspectief tijdens droge perioden zeer beperkt is en dat het vooral zinvol is om maatregelen uit te voeren gericht op herstel van de grondwaterstand in perioden met neerslag(overschot). Op korte termijn kan dit via extra wateraanvoer en peilbeheer dat is gericht op het vasthouden van water. Voor de langere termijn gaat het om het realiseren van een klimaatbestendige inrichting en gebruik van het grond- en oppervlaktewatersysteem, dat bestand is tegen zowel (te) natte als (te) droge perioden.</p>	<p>Tekstaanvulling: in paragraaf 4.1 ook de drinkwaterbedrijven noemen als samenwerkingspartner.</p>
5.8 Watersysteem	<p>Ook wil indiener benadrukken dat het grond- en oppervlaktewater één systeem vormen. De kwaliteit van het oppervlaktewater beïnvloedt (op den duur) die van het grondwater. Maatregelen in het oppervlaktewater dragen vanzelfsprekend bij aan de grondwaterkwaliteit en -kwantiteit. Vanuit het watersysteem zou indiener graag zien hoe het waterschap bijdraagt aan schoon grondwater. Bijvoorbeeld door aan te geven hoe het waterschap kan bijdragen aan het voorkomen van uitspoelen van fysische en chemische stoffen naar het grondwater. Ook in de paragrafen over de schone waterketen zou indiener graag zien dat het Waterschap zich ook tot doel stelt om een goede ecologische fysische en chemische waterkwaliteit van het grondwater te waarborgen. Indiener vraagt u om gezamenlijk met de drinkwaterbedrijven en andere partners (zoals de provincie en gemeenten) te investeren in onderzoek en maatregelen wanneer vanuit het oppervlaktewater risicovolle stoffen infiltreren naar het grondwater.</p>	<p>Hier geven wij invulling aan binnen de Gebiedsdossiers Drinkwaterwinning. Zie ook reacties op vergelijkbare zienswijzen.</p>	<p>Niet van toepassing.</p>
5.9 Functies	<p>In paragraaf 5.3 benoemt u landbouw, natuur en multifunctioneel de functies waar u de waterhuishouding op afstemt. Indiener wil u vragen om drinkwater ook in deze paragraaf expliciet te noemen als gebruiksfunctie. Van daaruit wil indiener vragen om in uw waterbeheerprogramma uit te werken hoe het waterschap het waterbeheer in de intrekgebieden van drinkwaterbronnen vormgeeft. Hier zou tevens benoemd kunnen worden dat een aantal gebieden zijn gereserveerd als aanvullende strategische grondwatervoorraden (ASV's). Deze gebieden zijn op dit moment nog niet in gebruik voor drinkwatervoorziening, maar kunnen in de toekomst wel als zodanig tot ontwikkeling worden gebracht. Het waterschap zou hiermee in haar waterbeheer rekening moeten houden.</p>	<p>Wat de functies betreft volgen wij de besluitvorming van de provincies hieromtrent en zien wij geen aanleiding om aanvullend functies toe te voegen.</p>	<p>Niet van toepassing.</p>

5.10	Effluent	In paragraaf 4.2.2 geeft u aan dat effluent in de toekomst mogelijk gebruikt kan worden als bron voor drinkwater. Hoewel indiener het een goede ontwikkeling zou vinden om te kijken naar toepassingen van effluent, passend bij de beweging naar bewust watergebruik, wil indiener er op wijzen dat productie van drinkwater uit effluent op grond van de Drinkwaterwet momenteel niet is toegestaan. Indiener juicht het gebruik van gezuiverd effluent ten behoeve van het vergroten van de regionale waterbeschikbaarheid middels infiltratie van harte toe.	Wij houden ontwikkelingen op dit gebied en mogelijkheden om effluent te benutten nauwlettend in de gaten.	Niet van toepassing.
5.11	Grondwater	Grondwaterkwaliteit en de Gebiedsdossiers grondwaterbeschermingsgebieden De kwaliteit van drinkwaterbronnen staat onder blijvende en toenemende druk van bestaande en nieuwe bedreigingen (Nitrat, gewasbeschermingsmiddelen, medicijnresten en opkomende stoffen vanuit de industrie). Indien nieuwe verontreinigingen worden aangetroffen, dan is indiener altijd genoodzaakt te handelen om de kwaliteit van het drinkwater binnen de wettelijke normen te waarborgen. Maar voorkomen is beter dan genezen. Artikel 7 van de Kaderrichtlijn Water stelt dat overheden de drinkwaterbronnen beschermen met de bedoeling achteruitgang van de kwaliteit daarvan te voorkomen. Met als uiteindelijk doel: het niveau van zuivering dat voor de productie van drinkwater nodig is, te verlagen. Indiener hecht daarom ook waarde aan een goede kwaliteit van het oppervlaktewater in de intrekgebieden van grondwaterwinningen. Met de recent ondertekende intentieverklaring Uitvoeringsprogramma Gebiedsdossiers Drenthe 2021-2025 spannen partijen, waaronder waterschap WDODelta, zich in voor een verbetering van de waterkwaliteit en de bescherming van de bronnen voor drinkwater. Indiener waardeert het dat u in het programma een verwijzing maakt naar de gebiedsdossiers en het gezamenlijke uitvoeringsprogramma en werkt uiteraard graag samen met uw waterschap aan de inventarisatie van mogelijke maatregelen.	Vanuit de grondwateragenda willen wij handelingsperspectieven ontwikkelen die zijn gebaseerd op onderzoeksuitkomsten van de waterbalans in een bepaald gebied. Bij de keuze van de maatregelen gaan we uit van maatwerk. We zoeken dus oplossingen die aansluiten bij de kenmerken van een gebied die zoveel mogelijk recht doen aan de bestaande en toekomstige functies in het gebied.	Niet van toepassing.
6.1	Algemeen	Indiener complimenteert het waterschap voor het komen tot dit waterbeheerprogramma. Het is goed om te lezen dat de verschillende maatschappelijke trends, zoals klimaatverandering, multifunctioneel landgebruik, duurzaamheid en samenleving, terugkomen in dit programma.	Wij danken u voor u reactie en inbreng op het Ontwerp Waterbeheerprogramma.	Niet van toepassing.
6.2	Biodiversiteit	Indiener vraagt het waterschap om concreter te worden over de wijze waarop maatregelen genomen gaan worden. Indiener is te spreken over de wijze waarop dit voor o.a. biodiversiteit reeds gedaan is door de biodiversiteitsagenda te introduceren. De collega ecologen blijven hier graag op aangehaakt. Graag zien we zulke concrete acties ook voor thema's zoals stedelijk water, waterkwaliteit en ruimtelijke adaptatie.	Het waterschap neemt al langere tijd veel maatregelen die bijdragen aan biodiversiteit, en blijft dat doen. Vanuit de biodiversiteitsagenda worden uitgevoerde maatregelen in beeld gebracht. Aangehaakt blijven op de biodiversiteitsagenda is zeker mogelijk. Overigens is het niet de bedoeling alle uitvoeringsprogramma's voor de komende planperiode op te nemen in het Waterbeheerprogramma.	Niet van toepassing.
6.3	Sober en doelmatig	Eigenaarschap klimaatbestendige groeiregio Zwolle Er is in het waterbeheerprogramma een bewuste keuze gemaakt om alleen de wettelijke taken en verantwoordelijkheden van het waterschap mee te nemen. Dit is in lijn met de visie om sober en doelmatig te werken. Indiener herkent deze manier van werken, zoals eerder aangegeven in reactie op de watervisie, niet in relatie tot de samenwerking die we kennen in de klimaatbestendige groeiregio Zwolle.	Wij zetten inderdaad in op brede samenwerking binnen het NOVI-gebied Zwolle.	Niet van toepassing.

6.4	NOVI regio Zwolle	Op 20 mei j.l. is het NOVI gebied regio Zwolle definitief toegewezen als één van de 8 voorbeeldgebieden. Met daarbij speciale aandacht van demissionair minister Ollongren over de complexiteit van de opgave die we in deze regio hebben voor wat betreft het samenbrengen van ambities. In het waterbeheerprogramma de indiener niets over deze bijzondere status en de indiener ziet graag dat het waterschap zich mede eigenaar voelt voor deze manier van werken.	Dank voor uw inbreng. Samenwerking zit in het DNA van ons waterschap en wij voegen "Novi" toe aan de gebiedsuitwerkingen.	Wij voegen "Novi" toe aan de gebiedsuitwerkingen.
6.5	NOVI regio Zwolle	De voorbeelden die we met het netwerk IJssel-Vecht Delta hebben laten zien hebben er mede toe geleid dat we nu een NOVI-gebied zijn geworden. Indiener ziet dat het werk dat het waterschap doet een belangrijke rol speelt in het realiseren van "de delta van de toekomst. Daarom leest indiener graag meer over het NOVI-gebied Regio Zwolle terug in het waterbeheerprogramma omdat dit iets gaat betekenen voor de maatregelen die de komende jaren door het waterschap worden uitgevoerd.	Dank voor uw inbreng. Samenwerking zit in het DNA van ons waterschap en wij voegen "Novi" toe aan de gebiedsuitwerkingen.	Wij voegen "Novi" toe aan de gebiedsuitwerkingen.
6.6	Samenwerking	<p>Waterschap als partner</p> <p>Indiener hecht veel waarde aan de samenwerking in partnerschap met het waterschap. Zo is de afgelopen jaren op basis van vertrouwen samengewerkt aan projecten binnen de IJssel-Vecht Delta. Daar zijn voorbeeldprojecten zoals de Pannekoekendijk, Weezenlanden en Kraanbolwerk gerealiseerd, waarbij ontwikkelingen in de stad zijn gecombineerd met programma's zoals het hoogwaterbeschermingsprogramma.</p> <p>Indiener is blij dat er in het waterbeheerprogramma de nadruk wordt gelegd op het intensiveren van de samenwerking met gebiedspartners. Door de samenwerking goed vorm te geven kunnen met de projecten die uitgevoerd worden, meerdere maatschappelijk doelen dienen. Zo kan een hernieuwd maaibeeld ook voor meer biodiversiteit zorgen.</p> <p>Heeft het waterschap al plannen voor hoe de samenwerking geïntensiveerd wordt, of geven jullie dit in afstemming met de verschillende partners vorm? Bij het maken van afspraken ziet indiener meerwaarde in een gesprek over de invulling van het gezamenlijke doel om te komen tot "de delta van de toekomst".</p>	We werken met gemeenten samen in de samenwerkingen RIVUS en Fluvius. Daarnaast willen wij met al onze gemeenten één op één samenwerking bewerkstelligen op basis van gezamenlijke ambities. Met u werken wij in dat opzicht via verschillende sporen samen aan de delta van de toekomst, bijvoorbeeld binnen het NOVI-gebied Zwolle.	Niet van toepassing.
6.7	Positionering waterschap	<p>Positionering van het waterschap</p> <p>Indiener heeft behoefte aan meer concreetheid over wat we de komende jaren van het waterschap kunnen verwachten. De toenemende complexiteit en afhankelijkheid van vraagstukken vraagt om expertise en leiderschap van alle partners, zo ook van het waterschap. Deze expertise gaat verder dan het inbedden van het waterschapsbelang, maar steeds meer over de onzekerheden rond zeespiegelstijging, weersextremen en de werking van het watersysteem op de lange termijn. Indiener denkt dat het waterschap de aanwezige experts en expertise meer in positie mag brengen en concreter te worden richting partners wat indiener van het waterschap mag verwachten.</p>	In de watervisie hebben wij aangegeven dat wij als kennisautoriteit onze rol in de samenleving willen oppakken. Wij geven daar invulling aan in onze samenwerking met gemeenten. Wij gaan graag met u het gesprek aan wat dit in uw ogen betekent.	Niet van toepassing.
6.8	Samenhang opgaven	De opgaven van het waterschap hebben een overlap of interactie met de gemeentelijke opgaven. Indiener ziet graag dat in het waterbeheerprogramma de maatregelen niet los van elkaar worden gezien maar in samenhang worden opgesteld zodat lopende en toekomstige projecten en processen	Wij zien de gemeenten als een belangrijke partner in de realisatie van onze doelen. Wij gaan graag met u in gesprek daarover.	Niet van toepassing.

samenkomen. Dit vraagt van beide partijen zelfleiderschap en een proactieve houding. Indiener kijkt ernaar uit om de komende tijd het partnerschap verder vorm te geven.

7.1 Tarieven

Balans tussen veranderingen en betaalbaarheid

Indiener is van mening dat het waterschap met dit programma een goede stap zet in het zichtbaar maken van de koers. We hebben te maken met klimaatverandering, veranderende sociaal-economische omstandigheden en een groot aantal opgaven in het buitengebied. Dat vraagt meer dan voorheen een bestuurlijke strategie van vooruit kijken, op koers blijven en inspelen op wat markt en maatschappij vragen. Een belangrijke randvoorwaarde is daarbij om haalbaarheid en vooral ook betaalbaarheid in het oog te houden. Indiener hecht als agrarische sector grote waarde aan de betaalbaarheid en aan redelijke tarieven.

Betaalbaarheid is voor WDO Delta een belangrijke bedrijfswaarde. Onze werkzaamheden moeten betaalbaar zijn en blijven. Wij zoeken daarom actief naar mogelijkheden om waarde toe te voegen en kosten te besparen. Het spreekt voor zich dat wij verantwoord omgaan met onze financiële middelen en streven naar een zo beperkt mogelijke tariefstijging. Daarbij is ook duidelijk dat nieuwe ambities in de regel alleen dan te realiseren zijn als wij hiervoor extra middelen beschikbaar stellen.

Niet van toepassing.

7.2 Functie en peil

Functie en peil

Primair is de insteek van de indiener dat het behoud van de landbouwfunctie en het bieden van toekomst perspectief aan de boeren. 'Peil volgt functie' is het uitgangspunt van indiener voor beleid en maatregelen, omdat het waterpeil, ongeacht de functie van het gebied, altijd volgend is. Welke functie biedt het meeste, volhoudbare perspectief, is de vraag die dan beantwoord moet worden. Indiener ziet ook dat dit onderwerp volop discussie met zich meebrengt. Indiener wil richting geven voor passende oplossingen voor het landelijk gebied. Daar lopen de indiener niet voor weg.

In bepaalde situaties en voor bepaalde gebieden kan tot verandering of aanpassing van functie besloten worden. Indiener verdedigt de bestaande landbouwfunctie in de veenweidegebieden, met het daarbij passend grondwaterpeil. Dat kan wat indiener betreft alleen onder zeer strikte voorwaarden losgelaten worden als door provincie Overijssel en de betrokken gemeenten na een zorgvuldig proces het betreffende gebied een andere bestemming krijgt. Er zijn verschillende oplossingen voor handen dat moeten we voor ogen houden. Zo zijn er ook technische maatregelen (onderwaterdrainage of peil gestuurde drainage) die bijdragen aan de reductie van veenoxidatie en tegengaan van bodemdaling. Boeren willen eerlijke en duidelijke beleidskeuzes.

Wij werken aan een klimaatbestendig watersysteem. Dat doen we onder andere met flexibel peil beheer, waarbij we streven naar een zo hoog mogelijk peil dat afgestemd is op de lokale omstandigheden en de weersverwachtingen. Daarnaast willen we vanuit de grondwateragenda handelingsperspectieven ontwikkelen die zijn gebaseerd op onderzoeksuitkomsten van de waterbalans in een bepaald gebied. Bij de keuze van de maatregelen gaan we uit van maatwerk. We zoeken dus oplossingen die aansluiten bij de kenmerken van een gebied die zoveel mogelijk recht doen aan de bestaande en toekomstige functies in het gebied. Wij gaan de komende jaren in ons waterbeheer ook werken vanuit de inzichten die zijn ontwikkeld vanuit de beleidstafel droogte en de droogtestudie Nederland. In essentie komt het hierop neer dat het handelingsperspectief tijdens droge perioden zeer beperkt is en dat het vooral zinvol is om maatregelen uit te voeren gericht op herstel van de grondwaterstand in perioden met neerslag(overschot). Op korte termijn kan dit via extra wateraanvoer en peilbeheer dat is gericht op het vasthouden van water. Voor de langere termijn gaat het om het realiseren van een klimaatbestendige inrichting en gebruik van het grond- en oppervlaktewatersysteem, dat bestand is tegen zowel (te) natte als (te) droge perioden.

Niet van toepassing.

7.3 Klimaat

Klimaatverandering

Volgens indiener is klimaatverandering voor de agrarische sector niet alleen een gevaar, maar zal het tegelijkertijd nieuwe kansen bieden. Denk daarbij aan het ontwikkelen van watersysteemdiensten het ontwikkelen van droogtetolerante gewassen en rassen. Of aan integrale gebiedsprojecten, waar in samenhang met bijvoorbeeld het klimaat-, energie-, stikstof- of biodiversiteitsbeleid, nieuwe verdienmogelijkheden worden gecreëerd. Maar denkt u ook aan kennisontwikkeling, het opzetten van projecten ten behoeve van kennis verspreiding en het

Wij werken aan een klimaatbestendig watersysteem. Dat doen we onder andere met flexibel peil beheer, waarbij we streven naar een zo hoog mogelijk peil dat afgestemd is op de lokale omstandigheden en de weersverwachtingen. Daarnaast willen we vanuit de grondwateragenda handelingsperspectieven ontwikkelen die zijn gebaseerd op onderzoeksuitkomsten van de waterbalans in een bepaald

Niet van toepassing.

opzetten van monitoringprogramma's zijn hierbij van grote betekenis. Het Delta Programma Agrarisch Waterbeheer (DAW) is daarbij het uitvoeringsprogramma dat een wezenlijke bijdrage levert in het bereiken van gestelde doelen en het motiveren van agrariërs om maatregelen te treffen.

Indiener wijst voortdurend op het belang van een goede bodem, bijvoorbeeld door haar bufferende werking. Innovatieve projecten, mede gericht op klimaatadaptatie, verdienen daarom steun en ruim baan. Denk hierbij aan zoetwater aanvoermogelijkheden en het meer en beter bergen van zoetwater. Naast het onttrekken van water voor de voedselvoorziening, spelen boeren en tuinders een belangrijke rol in het opslaan van water in de bodem, onder het maaiveld en in de watergang. Ter illustratie, afgelopen winter zijn er vele droogte-stuwen geplaatst door agrariërs in samenwerking met het waterschap. Door vasthouden en bergen (infiltratie) van water wordt getracht het grondwaterpeil in het voorjaar terug te brengen op het gewenste peil, waardoor aan de watervraag in de zomermaanden gemakkelijker kan worden voldaan. Dit is een mooi voorbeeld hoe initiatieven doordringen op bedrijfsniveau.

gebied. Bij de keuze van de maatregelen gaan we uit van maatwerk. We zoeken dus oplossingen die aansluiten bij de kenmerken van een gebied die zoveel mogelijk recht doen aan de bestaande en toekomstige functies in het gebied.

Wij gaan de komende jaren in ons waterbeheer ook werken vanuit de inzichten die zijn ontwikkeld vanuit de beleidstafel droogte en de droogtestudie Nederland.

In essentie komt het hierop neer dat het handelingsperspectief tijdens droge perioden zeer beperkt is en dat het vooral zinvol is om maatregelen uit te voeren gericht op herstel van de grondwaterstand in perioden met neerslag(overschot).

Op korte termijn kan dit via extra wateraanvoer en peilbeheer dat is gericht op het vasthouden van water. Voor de langere termijn gaat het om het realiseren van een klimaatbestendige inrichting en gebruik van het grond- en oppervlaktewatersysteem, dat bestand is tegen zowel (te) natte als (te) droge perioden.

7.4 Waterbeheer in droge omstandigheden

Waterbeheer in droge omstandigheden

In het programma staat bij het waterbeheer in met name de zomerperiode de lijn van 'water sparen, water aanvoeren, droogte accepteren' vermeld. Indiener kan zich niet vinden in droogte accepteren. We kunnen de weers- en klimaatomstandigheden niet direct beïnvloeden. Maar indiener vindt dit een stap te ver gaan. Naar inzicht van de indiener is een hele lange periode gebouwd aan ons watersysteem en biedt dit veel mogelijkheden om water vast te houden en te bergen. Daarnaast is zuiniger gebruik en het toepassen van nieuwe technieken en teelten een nieuwe richting, waardoor minder water nodig is. Er gaan steeds meer stemmen op om het grondwaterpeil te verhogen om zo beter voorbereid te zijn op perioden van grote onttrekkingen. Indiener richt zich als land- en tuinbouw sector graag op de verdere verdieping en kennisontwikkeling dan droogte accepteren.

Wij werken aan een klimaatbestendig watersysteem. Dat doen we onder andere met flexibel peil beheer, waarbij we streven naar een zo hoog mogelijk peil dat afgestemd is op de lokale omstandigheden en de weersverwachtingen.

Daarnaast willen we vanuit de grondwateragenda handelingsperspectieven ontwikkelen die zijn gebaseerd op onderzoeksuitkomsten van de waterbalans in een bepaald gebied. Bij de keuze van de maatregelen gaan we uit van maatwerk. We zoeken dus oplossingen die aansluiten bij de kenmerken van een gebied die zoveel mogelijk recht doen aan de bestaande en toekomstige functies in het gebied. Wij gaan de komende jaren in ons waterbeheer ook werken vanuit de inzichten die zijn ontwikkeld vanuit de beleidstafel droogte en de droogte studie Nederland. In essentie komt het hierop neer dat het handelingsperspectief tijdens droge perioden zeer beperkt is en dat het vooral zinvol is om maatregelen uit te voeren gericht op herstel van de grondwaterstand in perioden met neerslag(overschot). Op korte termijn kan dit via extra wateraanvoer en peilbeheer dat is gericht op het vasthouden van water. Voor de langere termijn gaat het om het realiseren van een klimaatbestendige inrichting en gebruik van het grond- en oppervlaktewatersysteem, dat bestand is tegen zowel (te) natte als (te) droge perioden.

Daarnaast werken wij, zoals bekend is, binnen het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer aan verbetering van de waterbeschikbaarheid.

Niet van toepassing.

7.5 Grondwater

Grondwater

Indiener vindt het kunnen gebruiken van grondwater een voorwaarde om productie op hoger

Ter kennisname

Niet van toepassing.

gelegen (zand)gronden ook in de toekomst mogelijk te houden. Daarom draagt de landbouw fors bij aan het verhogen van de grondwaterpeilen tot begin maart. Indiener is voorstander om te gaan werken met de waterbalans, waardoor meer inzichtelijk wordt wat en door wie wordt geleverd versus wat en door wie wordt onttrokken.

7.6 Emissies

Lozingen en waterkwaliteit

In het programma beschrijft het waterschap de kwetsbaarheid van het oppervlaktewater. Voor de agrarische sector zijn hier ook opgaven. Regelmatig nemen leden van ons problemen waar met riool overstorten. De probleemeigenaar is hier in eerste instantie de gemeente. Echter met de grote druk op de waterkwaliteit vinden we dat er meer bestuurlijke actie moet komen op het gebruik van overstorten. Het waterschap kan hier als waterbeheerder een rol van betekenis inspelen. Het oppervlaktewater kent een grote kwetsbaarheid. Het is aan de land- en tuinbouwsector moeilijk uitlegbaar om grote inspanningen te leveren aan DAW en fysiek de problemen uit het riool in het oppervlaktewater te zien met enige regelmaat.

Binnen de waterketen werken wij samen met de gemeenten om de nadelige gevolgen van overstorten te beperken. Wij willen hierbij opmerken dat elke partij verantwoordelijk is voor het eigen aandeel wat betreft waterkwaliteit. De land- en tuinbouwsector heeft - net als de gemeenten met de basisinspanning en het waterkwaliteitsspoor - in de afgelopen jaren de nodige vooruitgang geboekt in het terugdringen van emissies. Tegelijkertijd constateren we dat er nog grote stappen moeten worden gezet op het gebied van duurzaamheid en het verdergaand reduceren van emissies.

Niet van toepassing.

7.7 DAW

Kracht van samenwerking in de praktijk

Onze oproep is om in te blijven zetten op programma's en projecten waarbij samenwerken en praktijkgericht werken centraal staan. De transitie van de landbouw leidt tot een verandering van de waterbehoefte en biedt kansen om de waterkwaliteit verder te verbeteren.

De gezamenlijke inzet in programma's zoals het Delta Programma Agrarisch Waterbeheer (DAW) en Zoet-watervoorziening Oost Nederland (ZON) moet blijvend omarmd worden. Indiener ziet in het programma dan ook de kracht van het DAW naar voren komen. DAW is opgezet om samenwerking met boeren en waterschappen in praktische zin te verbeteren en te versnellen.

Indiener vraagt het waterschap om het DAW te blijven omarmen. Dit is een kans om de samenwerking met de agrarische sector te versterken.

Dit is in lijn met onze visie en onze aanpak.

Niet van toepassing.

7.8 HWBP opgaven en ruimtegebruik

Focus op kerntaken

Houd de kerntaken van het waterschap ten alle tijden in het vizier. In een meer complexere wereld dan voorheen is het logisch dat het waterschap de opgave heeft om te verbinden en samen te werken aan de grote duurzaamheidsopgaven. Indiener vindt het van belang dat het bestuur wel kritisch is en blijft, welke initiatieven passen bij het werk en de opdracht van het waterschap. Goed waterbeheer vraagt permanent beheer en onderhoud van het watersysteem en kunstwerken. Dit betekent aandacht houden voor verantwoord beheer en onderhoud, zoals baggeren, maaien en handhaving.

In dit perspectief wil de indiener uw aandacht vragen voor de opgaven rond het HWBP. Het waterschap en indiener hebben hier bestuurlijk ook een aantal gesprekken over gevoerd. We zien dat het waterschap inspanningen pleegt om indiener meer te betrekken bij de lopende processen en onderzoeken. Zorg blijft er nog wel bij de indiener. Er is ongerustheid op welke wijze de overheden haar focus aanbrengen en de beperkte budgetten willen inzetten. Voor boeren en tuinders is het van belang dat de dijken/ waterkeringen op orde zijn en voldoen aan de gestelde normen. Dat is de eerste focus. Daarna volgen wensen/ voorkeuren om problemen met hoogwater als gevolg van regenval elders te bergen. Landbouwgronden zijn hier veelvuldig voor in beeld. Indiener ziet dat voorkeuren voor meer natuurgerichte systeemoplossingen steeds weer naar voren komen. Dat

Het aan norm voldoen is voor ons evident en is een wettelijke verplichting. In onze watervisie staat dat onze programmering erop gericht is dat alle primaire keringen in 2045 aan norm voldoen. Dit streven hebben wij ingebed in een programmatische aanpak en is nader uitgewerkt in dit waterbeheerprogramma. In onze watervisie staat dat wij streven naar een robuust en klimaatbestendig watersysteem dat klaar is voor de toekomst. Daarom richten wij ons niet alleen op de kering, maar ook op het watersysteem er om heen, bijvoorbeeld bij projecten langs de Vecht of het watersysteem van Salland, dat verbonden is aan de bescherming van Zwolle tegen overstromingen. Dit doen wij altijd met zorgvuldig ingerichte gebiedsprocessen waarin gebiedsgericht en integraal afgewogen worden gemaakt. Hierin houden wij voor de toekomst zowel ruimtelijk als wel in maatschappelijk en economisch opzicht de opties open. Wat betreft onze maatregelen in het Vechtgebied, waarbij wij

Niet van toepassing.

betekent wederom dat er aanspraak gedaan wordt op kostbare landbouwgronden, zeker rond de Vecht waar de afgelopen jaren zoveel gebiedsprocessen met natuuropgaven al zijn geweest of nog lopend zijn.

werkzaamheden aan onze keringen koppelen aan systeemoplossingen, gaan wij zoveel mogelijk uit van de eigenschappen en mogelijkheden die de omgeving ons bieden. Daarbij streven wij ook naar het verbeteren van de waterbeschikbaarheid in het gebied door water vast te houden, en daarmee de productieomstandigheden voor de landbouw en water voor de natuur.

7.9 Recreatief medegebruik

Recreatief medegebruik

In het programma wordt aangegeven dat het waterschap de eigendommen openstelt voor diverse vormen van recreatief medegebruik. Het is fijn dat zoveel mensen genieten van onze mooie omgeving. Door de Corona pandemie is dat alleen maar toegenomen. Indiener roept het waterschap op, meer specifiek waar recreatief medegebruik mogelijk is en in de omschrijving aan te geven welke risico's er zijn. Voor landbouw geldt met name de verstoring (onrust van vee), maar nog veel meer afval dat achtergelaten wordt (schadelijk voor vee) en de risico's van honden. Een aparte categorie hierbij zijn loslopende honden. Loslopende honden kunnen vee door de draad jagen. Er is bovendien een grote kans op besmetting met Neospora als de honden op het grasland poepen. Indiener roept het waterschap en in een aantal gevallen het recreatieschap op om meer het gesprek aan te gaan met de agrariërs over geschikte routes. Indiener heeft gezien dat er actief routes zijn aangelegd, zonder enige vorm van overleg. Dit roept weerstand op in bepaalde gebieden. Juist door te overleggen kunnen geschikte routes geselecteerd worden. Tevens kunnen er dan in overleg borden geplaatst worden met een nadere uitleg over het gebied en de gevaren van Neospora.

Wij stellen onze eigendommen open voor recreatief medegebruik gebruik, mits dit veilig is en niet ten koste gaat van het functioneren van het watersysteem en functies zoals natuur, landbouw, bedrijven en wonen.

Niet van toepassing.

8.1 Algemeen

In zijn algemeenheid ziet het stuk er goed en verzorgd uit en sluit het aan bij de opgaven die zowel landelijk als gemeentelijk ook komende jaren belangrijk zijn en de aandacht krijgen en verdienen. Dit betreffen onder andere klimaatadaptatie (DPRA), duurzaamheid, circulariteit en biodiversiteit.

Wij danken u voor uw inbreng.

Niet van toepassing.

8.2 Invasieve soorten

WDOD wil meer werk maken van het bestrijden van invasieve exoten. Indiener zou graag zien dat hierin ook de samenwerking met gemeenten wordt gezocht. Ook de indiener heeft hier mee te maken, kennisdeling zou hierin voor de indiener bijvoorbeeld waardevol zijn.

WDODelta neemt onder andere deel aan de Taskforce exoten van Overijssel waarin samenwerking en kennisdeling essentiële onderdelen zijn. Aansluiten bij deze taskforce door meer gemeenten zou een plus opleveren. Daarnaast zijn samenwerkingsafspraken mogelijk via de gebiedsbeheerders.

Niet van toepassing.

8.3 Hoogwater voorspellen

Er wordt melding gemaakt van een hoogwatervoorspelsysteem. Er wordt niet nader toegelicht wat dit is. Indiener zou hier graag wat meer informatie over willen zien.

Wij lichten dit graag toe tijdens een gesprek met uw gemeente.

Niet van toepassing.

8.4	Transport afvalwater	Het plan geeft aan dat u aan de slag wil gaan met het beleid omtrent zuivering en transport van afvalwater in het buitengebied. Dit omdat het drukrioleringsstelsel (bijna) aan vervanging toe is. Het waterschap wil graag samen met de gemeenten hier beleid voor gaan opstellen. Dit komt voor de indiener als een verrassing, ambtelijk is hier tot op heden geen contact of afstemming over geweest. Graag verneemt indiener wat de doelstelling is van het waterschap met het opstellen van dit beleid.	Wij lichten dit graag toe tijdens een gesprek met uw gemeente.	Niet van toepassing.
8.5	Robuust watersysteem	Indiener onderschrijft de doelstelling om te streven naar meer robuustheid in het watersysteem. Vanuit de thema's van DPRA is het noodzakelijk hier de komende planperiode aandacht aan te geven.	Dank voor uw inbreng.	Niet van toepassing.
9.1	Duurzame drinkwater voorziening	De inzet van het waterschap op een klimaatbestendig watersysteem sluit goed aan bij de ambitie van de indiener die is vastgelegd in de strategie "elke druppel duurzaam". Als watersysteembeheerder speelt u een belangrijke rol bij het veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening. Een goede inpassing van onze winningen en een adequaat watersysteem zijn randvoorwaarden voor een duurzame drinkwatervoorziening. Het waterbeheerprogramma geeft ons vertrouwen in de voortzetting van onze goede samenwerking aan een toekomstbestendig watersysteem. Daarnaast ziet indiener nog mogelijkheden om het programma op enkele onderwerpen aan te scherpen. Met deze brief maakt indiener daarom graag gebruik van de mogelijkheid om op het ontwerp te reageren.	Wij danken u voor uw reactie.	Niet van toepassing.
9.2	Transitie watersysteem	<p>Transitie watersysteem</p> <p>Zoals in de inleiding al door de dijkgraaf wordt aangegeven vraagt de klimaatverandering grote aanpassingen aan het waterbeheer. Daarbij neemt de vraag naar drinkwater sneller toe dan verwacht en hebben ook landbouw, natuur, recreatie en industrie behoefte aan (meer) water in droge periodes. Om al deze belangen tegen elkaar af te wegen en met elkaar in balans te brengen is indiener van mening dat een transitie van het watersysteem als geheel nodig is. Hiertoe worden in het waterbeheerprogramma aanzetten gedaan zoals het verkennen van de mogelijkheid van 'functie volgt peil', het onderzoeken of optimalisatie van de maximumpeilen mogelijk is waardoor waterbeschikbaarheid wordt vergroot en maatregelen voor klimaatadaptatie in stedelijk gebied. Dit vindt de indiener positief.</p>	Wij danken u voor uw reactie.	Niet van toepassing.

9.3	Functie en peil	<p>Tegelijkertijd stelt het waterschap als doel van het waterbeheer, het optimaal ondersteunen van functies en het huidige grondgebruik. Indiener zou echter graag zien dat het waterschap de voorttrekkersrol pakt bij de transitie van het watersysteem en een duidelijke ambitie toont bij het voortvarend aanpakken van de eerdergenoemde maatregelen. Te denken valt aan het proactief zoeken naar passende gebruiksfuncties en het stimuleren van gemeentes en provincie om mede vorm te geven aan deze transitie naar 'functie volgt peil'. Daarnaast zou ook versneld ingezet kunnen worden op het herstel van grondwaterstanden, het vasthouden en bufferen van gebiedseigen water, het vertragen van de afvoer van water en de sponswerking van de bodem, waarbij succesvolle initiatieven meteen worden toegepast.</p> <p>Maatregelen voor klimaatadaptatie buiten een stedelijke context zoals die reeds plaats vindt via ZON met het ontwikkelen van klimaatbestendige winconcepten en de uitwerking van concepten als eeuwige bron, zouden meer aandacht kunnen krijgen.</p>	<p>De transitie naar een duurzaam watersysteem staat hoog bij ons op de agenda. Wij vinden het van belang om hierin samen op te trekken en zien hiervoor diverse geschikte samenwerkingsverbanden zoals de grondwateragenda, ZON en Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Wij vinden dat de keuzes die we nu gezamenlijk maken in de ruimtelijke inrichting toekomstbestendig en klimaatrobuust moeten zijn en denken vanuit die gedachte ook graag aan de voorkant mee in de ontwikkeling van klimaatrobuste (win)concepten. We moeten zorgdragen voor een waterbalans in evenwicht.</p>	Niet van toepassing.
9.4	Samenwerking	<p>Samenwerking</p> <p>Op verschillende plaatsen in het waterbeheerprogramma geeft het waterschap aan graag samen te werken met andere partners en belanghebbenden. Indiener gaat graag op deze uitnodiging in. Indiener werkt al samen in de zoektocht naar toekomstbestendige waterwinnings via de adaptieve strategie drinkwatervoorzieningen en ook in het HBWP "Veilig Vecht" zijn de eerste contacten gelegd voor verdere samenwerking met name rond de waterwinning Vechterweerd. De intentie die wordt uitgesproken om te investeren in de multidisciplinaire samenwerking bij de voorbereiding op mogelijke crises vindt de indiener positief.</p>	<p>Wij willen u bedanken voor de reactie en waarderen de intentie om de verdere samenwerking met ons als waterschap op te zoeken.</p>	Niet van toepassing.
9.5	Waterwinnings	<p>In een aantal gebiedsuitwerkingen wordt rondom het thema 'voldoende water' aangegeven: "We luisteren goed naar de wensen en ideeën van belanghebbenden zoals natuur- en landbouworganisaties, medeoverheden, burgers en bedrijven. Op deze manier staan we in verbinding met onze omgeving." Indiener vraagt het waterschap hier een aanjagende rol in te nemen. Daarbij spreekt indiener de wens uit om samen met provincie en alle andere belanghebbenden zo snel mogelijk te starten met concrete projecten in de intrekgebieden van de waterwinnings. De drinkwaterbedrijven behartigen hierbij het belang van voldoende schoon drinkwater vanuit duurzaam ingepaste winnings.</p>	<p>We willen in verbinding staan met onze omgeving en horen ook de oproep. Graag verkennen we samen met provincies en drinkwaterbedrijven in welke gebieden we hier samen kunnen optrekken.</p>	Niet van toepassing.
9.6	Veenweide	<p>In de gebiedsuitwerking 'Stroink' wordt gesproken over het toekomstperspectief Veenweidegebieden Noordwest Overijssel. Gezien de waterwinning in Sint Jans klooster, is indiener geïnteresseerd om aan te sluiten bij de ontwikkeling van dit toekomstperspectief.</p>	<p>Wij zijn hierover in gesprek met u en onze partners.</p>	Niet van toepassing.
9.7	Samenwerking	<p>Een ander mogelijke kans tot samenwerking ziet indiener bij het uitvoeren van klimaatadaptieve maatregelen, bijvoorbeeld bij communicatie over waterbesparing of klimaatrobuste gebiedsinrichting.</p>	<p>Wij werken momenteel samen in het kader van de Adaptieve strategie Drinkwatervoorziening Overijssel en het lijkt ons een goed idee om dit samen met de andere partners op te pakken.</p>	Niet van toepassing.
9.8	Strategische	<p>Adaptieve strategie drinkwatervoorziening en strategische reserves</p>	<p>Wij nemen uw suggestie over om ook het ASV-spoor te noemen</p>	Niet van toepassing.

reserves drinkwater	<p>De adaptieve strategie drinkwatervoorziening waarin Vitens samenwerkt met de Provincie Overijssel en de waterschappen Drents Overijsselse Delta en Vechtstromen, is cruciaal om tot toekomstbestendige, klimaat-robuste waterwinningen te komen. Het programma kenmerkt zich door het in gezamenlijkheid verkennen van, en uitvoering geven aan, kansen en mogelijkheden om zowel op de korte, als (middel)lange termijn de drinkwatervoorziening in Overijssel op duurzame wijze veilig te stellen. Indiener vindt het positief dat in de gebiedsuitwerking 'Salland' expliciet aandacht aan deze adaptieve strategie wordt gegeven. Indiener zou dit ook graag terugzien in de gebiedsuitwerkingen 'Stroink', 'Ijsseldelta' en 'Benoorden de Vecht'. In de gebiedsuitwerkingen 'Ijsseldelta' en 'Salland' is het ook van belang de gebieden te benoemen die zijn aangewezen als strategische reserves voor de grondwaterwinning. Het betreft hier specifiek de Koppelerwaard en Salland Diep.</p> <p>Totdat duidelijk is of en wanneer deze reserves worden gebruikt, zou het waterschap hiermee rekening moeten houden in haar waterbeheer.</p>	<p>in de overige gebiedsuitwerkingen en hiernaast zullen wij de strategische reserves benoemen in de gebiedsuitwerkingen. Graag zouden we in het kader van het ASV-spoor verder aan duidelijkheid willen werken. In het bijzonder voor de Koppelerwaard is het de vraag of deze reservering gehandhaafd zou moeten blijven. Hier ligt een relatie met de grondwateronttrekkingen.</p>	
9.9 Gebruiksfunctie drinkwater	<p>Gebruiksfunctie drinkwater</p> <p>Indiener vindt het positief dat WDOD zich heeft verbonden aan de Adaptieve Strategie Drinkwatervoorziening Overijssel en de hiermee gepaard gaande nauwe samenwerking om toekomstbestendige drinkwaterwinningen te realiseren. Het valt echter op dat, ondanks dat wordt aangegeven dat er drinkwaterwinning plaats vindt op 18 winlocaties, het waterbeheer in relatie tot deze functie slechts beperkt in het programma wordt uitgewerkt. Indiener ziet op de volgende punten kansen om de functie drinkwaterwinning verder uit te werken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In strategisch doel C van de doelenboom zou het veiligstellen van de drinkwatervoorziening expliciet genoemd kunnen worden (hier lijkt de focus nu met name op de landbouw te liggen); • In de paragraaf 'Multifunctioneel ruimtegebruik en veranderingen landelijk gebied' door drinkwater te noemen als gebruiksfunctie. Tevens stellen we voor de aanvulling van het grondwater als aandachtspunt te benoemen; • In de paragraaf 'grondwater' het belang van voldoende en schoon grondwater voor de drinkwaterwinning te benoemen; • In de paragraaf 'drinkwater' zou kunnen worden ingegaan op de rol die het waterschap speelt bij de aanleg en het beheer van wateraanvoerplannen ter compensatie van de grondwateronttrekking door drinkwaterwinning. Ook de zorgplicht van het waterschap voor de waterkwaliteit zou hier verder kunnen worden uitgewerkt. In deze paragraaf zou tevens benoemd kunnen worden dat een aantal gebieden zijn gereserveerd als strategische drinkwatervoorraden; 	<p>Wat de functies betreft volgend wij de besluitvorming van de provincies hieromtrent en zien wij geen aanleiding om aanvullend functies toe te voegen.</p>	Niet van toepassing.
9.10 Kaart waterwinningen	<p>Op de kaart op pagina 96 staat drinkwater niet als functie benoemd. Indiener vraagt om de waterwinningen en grondwaterbeschermingsgebieden rondom de waterwinningen op deze kaart op te nemen.</p>	Hiervoor verwijzen wij naar de provincies.	Niet van toepassing.
9.11 Kaart waterwinningen	<p>Ook vraagt de indiener om op de functiekaarten in de afzonderlijke gebiedsuitwerkingen de functie drinkwaterwinning en grondwaterbeschermingsgebied op te nemen. Speciale aandacht behoeven de winningen Havelterberg, Vechterweerd, Archemerberg en Nijverdal. De eerste twee omdat het grondwaterbeschermingsgebied onder twee verschillende gebiedsuitwerkingen valt, de laatste twee omdat de drinkwaterwinterreinen in het beheergebied van waterschap Vechtstromen liggen,</p>	Hiervoor verwijzen wij naar de provincies.	Niet van toepassing.

maar het grondwaterbeschermingsgebied zich uitstrekt tot het beheergebied van WDOD.

9.12	Functie drinkwater	In paragraaf 4.1.1 in de hoofdtekst en in paragraaf 5.1.1 van de gebiedsuitwerkingen staat "Onder normale weersomstandigheden werken wij aan een waterbeheer dat optimaal de functies en het huidige gebruik ondersteunt. We streven naar de juiste hoeveelheid water voor menselijke activiteiten, landbouw en natuur." Indiener vraagt u om de functie drinkwater expliciet in deze zin te benoemen.	Wat de functies betreft volgend wij de besluitvorming van de provincies hieromtrent en zien wij geen aanleiding om aanvullend functies toe te voegen.	Niet van toepassing.
9.13	Wateraanvoer plannen	In paragraaf 4.1.1 in de hoofdtekst en in paragraaf 5.1.2 van de gebiedsuitwerkingen geeft het waterschap aan "De infrastructuur wordt alleen aangepast wanneer sprake is van een knelpunt in het watersysteem of het beheer ervan. Ook kunnen (grootschalige) functiewijzigingen of omstandigheden zoals bodemdaling, klimaatverandering of wensen van derden een reden zijn een aanpassing in de infrastructuur door te voeren." Indiener zou hier graag expliciet de wateraanvoerplannen ter compensatie van de grondwaterdaling door drinkwaterwinning genoemd zien.	Wij voegen hier wateraanvoerplannen ter compensatie van grondwaterdaling toe.	Wij voegen in de tekst wateraanvoerplannen ter compensatie van grondwaterdaling toe.
9.14	Samenhang grond- en oppervlaktewater	Aandacht voor het watersysteem als geheel In het waterbeheerprogramma is vooral veel aandacht voor oppervlaktewater. Logisch vanuit het gezichtspunt dat het waterschap hiervoor de zorgplicht heeft. De drinkwaterwinning vindt met name plaats vanuit het grondwater waarvoor de provincie het bevoegd gezag is. Echter, het grond- en oppervlaktewater vormen één systeem. Maatregelen in het oppervlaktewater dragen vanzelfsprekend bij aan de grondwaterkwaliteit en -kwantiteit. Indiener zou graag zien dat er in het beheerprogramma meer aandacht is voor deze wisselwerking en het watersysteem als geheel wordt gezien.	Wij onderschrijven deze beschreven samenhang en gaan in ons WBP uit van een integrale benadering van ons watersysteem.	Niet van toepassing.
9.15	Schoon water	In de hoofdstukken over schoon water, zou indiener graag zien wat de inzet van het waterschap is voor schoon grondwater. Bijvoorbeeld door aan te geven hoe het waterschap kan bijdragen aan het voorkomen van uitspoelen van fysische en chemische stoffen naar het grondwater en hoe zij bijdraagt aan het waarborgen van een goede ecologische, fysische en chemische grondwaterkwaliteit.	Deze inzet staat in het algemeen beschreven. Verder verwijzen wij naar de passage over de Gebiedsdossiers Drinkwaterwinningen. Via dit instrument worden de risico's voor de drinkwatervoorziening vanwege de infiltratie vanuit oppervlaktewater ook in beeld gebracht. Waar relevant en zinvol worden de mogelijk te nemen extra maatregelen bepaald.	Niet van toepassing.
9.16	Gebiedsuitwerking Benoorden de Vecht	In de gebiedsuitwerking 'Benoorden de Vecht' geeft het waterschap aan een actievere rol in het grondwaterbeheer te willen pakken door samen met haar partners zorg te dragen voor een betere registratie van de grondwateronttrekkingen en het uitvoeren van waterbalansstudies. Dit is een goed initiatief en indiener vraagt het waterschap dit uit te breiden naar alle gebiedsuitwerkingen.	Dit wordt ook gebiedsbreed opgepakt. Wij laten dit terugkomen in de gebiedsbeschrijvingen.	Wij voegen dit toe in de gebiedsbeschrijvingen.
9.17	Hergebruik effluent	Gebruik van RWZI-effluent voor drinkwaterproductie. Het waterschap geeft aan dat het effluent van de RWZI's in de toekomst mogelijk gebruikt kan worden als bron voor drinkwater. Momenteel mag volgens de drinkwaterwet RWZI effluent niet gebruikt worden als bron voor drinkwater. Indiener staat wel positief tegenover het verkennen van de mogelijkheden van het verder zuiveren van RWZI-effluent en het zoeken naar toepassingen voor hergebruik. Indiener denkt graag mee over de mogelijke inzet van dit product voor het vergroten van de regionale waterbeschikbaarheid.	Wij zien water als een waardevol circulair goed en houden ontwikkelingen op dit gebied en mogelijkheden om effluent te benutten nauwlettend in de gaten.	Niet van toepassing.

9.18 Oeverinfiltratie winning Vechterweerd	<p>Oeverinfiltratiewinning Vechterweerd.</p> <p>De drinkwaterwinning in Vechterweerd is een oeverinfiltratiewinning aan de oever van de rivier de Vecht. Daarom is de waterkwaliteit van de Vecht voor deze waterwinning van groot belang. In de gebiedsuitwerking 'Salland' wordt echter geen maatregel genoemd voor het verbeteren van de waterkwaliteit in de Vecht. In de gebiedsuitwerking van 'Benoorden de Vecht' wordt dit wel benoemd, maar niet in het kader van de drinkwatervoorziening. Bovendien staat in de KRW-factsheet Vecht-Zwarte Water dat er geen wateronttrekking voor menselijke consumptie plaats vindt. Alhoewel dit inderdaad niet direct vanuit het oppervlaktewater gebeurt, gebeurt dit wel door oeverinfiltratie. Indien er zou graag zien dat de oeverinfiltratie voor drinkwaterwinning expliciet in deze documenten benoemd wordt en dat het waterschap aangeeft welke maatregelen in dit kader worden genomen om de waterkwaliteit in de Vecht te verbeteren.</p>	<p>Onze inzet, ook met betrekking tot opkomende stoffen, staat in het algemeen beschreven en geldt ook het stroomgebied van de Vecht (waarin WDODelta overigens een gering aandeel heeft). Verder is er voor de drinkwaterwinning Vechterweerd een specifieke Waterovereenkomst afgesloten die zich met name richt op de kwaliteitsaspecten van het Vechtwater als bron voor drinkwater. Daarnaast worden de risico's voor de drinkwatervoorziening meegenomen in het Gebiedsdossier Drinkwaterwinning Vechterweerd. Eventuele specifieke maatregelen voor de Vecht worden opgenomen in het Plan van aanpak onder de Waterovereenkomst en/of binnen de maatregelenprogramma's bij de gebiedsdossiers. Het huidige maatregelenprogramma loopt tot en met 2022 waarna weer een actualisatieslag gaat plaatsvinden.</p>	Niet van toepassing.
10.1 Gebruiksfunctie sportvisserij	<p>1. Ontwerpwaterbeheerplan</p> <p>Sportvisserij als gebruikersfunctie Pagina 14. In hoofdstuk 2 worden de diverse gebruikersfuncties van het gebied van het waterschap benoemd. Recreatie in het algemeen en specifiek sportvissen als gebruikersfunctie ontbreekt in dit rijtje. Indien er vraagt het waterschap om sportvissen toe te voegen als gebruikersfunctie met daarbij de toevoeging: de sportvisserij is afhankelijk van het waterschap voor bereikbaarheid en toegankelijkheid van sloten, weteringen, plassen, meren, beken en rivieren.</p>	<p>Wij volgen hier de functies zoals deze door de provincies zijn bepaald.</p>	Niet van toepassing.
10.2 Gebruiksfuncties	<p>2. Ontwerpwaterbeheerplan – energie Pagina 18.</p> <p>Een belangrijke opgave om extreme klimaatverandering tegen te gaan is de globale energietransitie die plaats moet vinden. Dit vraagt grote inspanningen die veelal leiden tot impopulaire maatregelen omdat de grond in Nederland schaars is en overall gebruikersfuncties aanwezig zijn. Hetzelfde dilemma ervaart de sportvisserij in dit dossier. In het energietransitieproces vraagt indien er het waterschap rekening te houden met het bestaande en toekomstig recreatief medegebruik van projectlocaties en de ecologische risico's van diverse energiebronnen voor het onderwatermilieu en de overlevings-/voortplantingsmogelijkheden van vis.</p>	<p>Dank voor uw waarneming.</p>	Niet van toepassing.
10.3 Gebruiksfuncties	<p>Recreatief medegebruik</p> <p>Projectlocaties Zonnepanelen op water, aquathermie en waterkracht kunnen negatieve effecten hebben op het bestaande en toekomstig sportvisserijgebruik. Standpunten: • Lokale hengelsportverenigingen en Sportvisserij Oost-Nederland worden door initiatiefnemers vroegtijdig betrokken bij planvorming, realisatie en monitoringsonderzoek van projectlocaties • Rechten (vis- en looprechten) blijven behouden • Sportvisserijgebruik en de bevisbaarheid blijven behouden.</p>	<p>Effecten op waterhuishoudkundige en waterkwaliteit (inclusief ecologie) lijken gering. In Stowa verband wordt onderzoek gedaan Vooralsnog gaan we niet uit van een opschortende werking. Wij wegen bij vergunningverlening alle belangen af, dus ook de belangen van de sportvisserij.</p>	Niet van toepassing.
10.4 Gebruiksfuncties	<p>Zonnepanelen op water</p> <p>Er is nog maar weinig bekend van de effecten van zonneparken op de onderwaterecologie en vissen. Volgens de Minister van Economische Zaken en Klimaat zijn tot 2018 een tiental drijvende zonneparken beschikt en in 2018/ 2019 nog eens dertien. Standpunten: • Stop vanuit het voorzorgbeginsel met het grootschalig realiseren van zonneparken op water totdat</p>	<p>De effecten op waterhuishouding en waterkwaliteit (inclusief ecologie) lijken gering. In Stowa verband wordt onderzoek gedaan Vooralsnog gaan we niet uit van een opschortende werking. Wij wegen bij vergunningverlening alle belangen af.</p>	Niet van toepassing.

praktijkonderzoek uitwijst welke opstellingen in welke typen water geen tot nauwelijks negatieve effecten hebben op het onderwatermilieu • Bij het ontwerp en beheer van zonneparken op water is aandacht voor natuur (ecologie en vis) en wordt onderzoek verricht naar de effecten op het onderwatermilieu • Bij het ontwerp en beheer van zonneparken op water wordt rekening gehouden met het sportvisserijgebruik.

10.5	Gebruiksfuncties	Aquathermie	Thermische energie opwekking uit Oppervlaktewater (TEO) kan leiden tot afname of toename van temperatuur oppervlaktewater. Daarmee kunnen effecten op vis optreden. Er is nog maar weinig bekend van de effecten van het benutten van TEO. Standpunt: • Eerst middels praktijkonderzoek(en) effecten bekijken alvorens het grootschalig uit te rollen.	Effecten op waterkwantiteit en waterkwaliteit (inclusief ecologie) lijken gering. Vooralsnog gaan we niet uit van een opschortende werking. Wij wegen bij vergunningverlening alle belangen af.	Niet van toepassing.
10.6	Waterkracht	Waterkracht	Door de geringe hoogteverschillen brengen waterkrachtcentrales (WKC's) in Nederland weinig op en leveren slechts een beperkte bijdrage aan de verduurzaming. Standpunten: • Het opwekken van energie door WKC's in rivier/ beeksystemen weegt niet op tegen de hoge kosten, de structurele systeemschade, de negatieve impact op vismigratie en (het risico op) vissterfte van onder andere zeldzame trekvisserij • De aanleg van WKC's bemoeilijkt het halen van natuurdoelen (o.a. Natura2000- en KRW doelen) • Herintroductieprogramma's- en investeringen in rivier/ beekherstel maatregelen t.a.v. habitat en vispaseerbaarheid (b.v. vismigratierivier Afsluitdijk) worden teniet gedaan • Vanwege de geringe opbrengst is er geen potentie voor WKC's in Nederlandse rivieren	Gezien onze primaire taak voor waterkwaliteit zal vergunningverlening plaatsvinden als de visstand hierdoor niet substantieel bedreigd wordt. Vooralsnog gaan we niet uit van een verbod op voorhand en beoordelen wij de initiatieven op effecten voor het watersysteem.	Niet van toepassing.
10.7	KRW	3. Ontwerp waterbeheerplan	Waardevolle wateren Pagina 35. Het waterschap stelt samen met de provincie doelen voor overige wateren en waardevolle kleine wateren op. Wateren die tezamen met de KRW wateren zorgen voor een landelijke dekking van waterkwaliteitsdoelen in stedelijk gebied, landelijk gebied en waardevolle kleine wateren. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in 2 categorieën: 1. Water in landelijk en stedelijk gebied 2. Waardevolle kleine wateren.	Dat is juist.	Niet van toepassing.
10.8	Visrechten	In bijna alle gevallen is de georganiseerde sportvisserij visrechthebbende van de wateren in stedelijke en landelijke gebieden. De hengelsport maakt als buitensport en als vorm van recreatie gebruik van de publieke ruimte en publieke wateren. Hierbij is het met name in het stedelijk gebied voor de sportvisserij van belang om wateren in lijn met de visserijwet en in afstemming met waterschappen te beheren. Ten aanzien van visuitzet wordt hierbij in samenwerking met waterschappen gewerkt volgens de richtlijn uitzet karper.	Dit is juist, met dien verstande dat voor het waterschap de waterhuishoudkundige functies (waterkwantiteit, waterkwantiteit inclusief ecologie) leidend zijn. We zijn hier over in overleg met de hengelsport en in de Visstandbeheercommissie.	Niet van toepassing.	
10.9	Samenwerking viswateren	Om sportvisserij als gebruikersfunctie te kunnen blijven beoefenen is het voor de indiener belangrijk in samenwerking met waterbeheerders beheerafspraken te maken en de uitwerking daarvan in visparels (geoptimaliseerde viswateren) mogelijk te maken binnen de doelen overige wateren.	Wij richten ons beheer op de functies in het gebied en stemmen ons beheer zoveel mogelijk af op de gebruiksfuncties in het gebied.	Niet van toepassing.	
10.10	Overige wateren	Binnen de gestelde doelen voor de overige wateren vraagt de indiener het waterschap om rekening te houden met de gebruikersfunctie recreatie en meer specifiek de sportvisserij. Daarnaast wordt de indiener als direct belanghebbende graag betrokken bij een verdere uitwerking van doelen en maatregelen voor wateren in het landelijk en stedelijk gebied en de waardevolle kleine wateren,	De uitwerking van de overige wateren bevindt zich nog in een opstartfase. Bij de verdere uitwerking zullen alle betrokken partijen te zijner tijd worden betrokken.	Niet van toepassing.	

temeer omdat de indiener daar tot op heden niet in is geconsulteerd.

10.11 Gebruiksfunctie sportvisserij	4. Gebiedsuitwerkingen 1 t/m5 Sportvisserij als gebruikersfunctie In geen van de gebiedsuitwerkingen wordt de hengelsport benoemd als gebruikersfunctie. Indiener vraagt het waterschap om de meer dan 80.000 sportvissers in Overijssel (750.000 landelijk) recht te doen en als gebruikersfunctie op te nemen in de afzonderlijke gebiedsuitwerkingen.	De provincies hebben geen gebieds- en gebruiksfuncties vastgesteld in hun omgevingsvisies en -verordeningen ten aanzien van de sportvisserij. Alleen deze vastgestelde functies zijn in het WBP en de gebiedsuitwerkingen benoemd.	Niet van toepassing.
10.12 Vechterweerd	5. KRW Factsheet Vecht Zwarte water - maatregelen SGBP a. Stuw passerende nevengeul stuwcomplex Vechterweerd Stuw passerende nevengeulen dragen bij aan KRW doelen en verbeteren de vismigratiemogelijkheden voor algemene soorten, zeldzame soorten (zoals zeeforel en paling) en Wnb soorten (zoals kwabaal en houting). Bovendien zorgen continu watervoerende, stuw passerende nevengeulen voor rivierhabitat dat afhankelijk is van stromend en zuurstofrijk water. Dit zorgt voor een rijkdom aan soorten (planten en dieren) die op geen enkele andere manier in de huidige verstuwde Vecht is te realiseren. Zo zijn continu waterhoudende en mee stromende nevengeulen essentieel voor rheofiele vissoorten: continu stromend water houdt zand- en grindbodems schoon van slib wat belangrijk is voor de voortplanting van soorten zoals houting en winde. Daarnaast zorgt stromend water voor sediment afvoer (dieptes/ ondieptes en bijbehorende temperatuurverschillen), structuurverschillen en dus voor variëteit die nodig is voor een rijke diversiteit aan macrofauna / flora.	Ter kennisname. Ook wij zien de meerwaarde van een stromende nevengeul bij Vechterweerd. De mogelijkheid voor een nevengeul is in de voorgaande Stroomgebiedsbeheerplannen dan ook onderzocht. Anders dan in het bovenstrooms gelegen gebied is de aanleg van een meestromende nevengeul hier complex door de aanwezigheid van een waterkering en de drinkwaterwinning van Vechterweerd. Aanleg van een nevengeul brengt risico's voor drinkwaterwinning en/of veiligheid. Tevens de benodigde grond particulier eigendom en niet beschikbaar voor de aanleg van een nevengeul. Om deze redenen is de nevengeul niet opgenomen als resultaatverplichte maatregel. Momenteel loopt een HWBP-traject voor de Vecht. Mogelijk wijzigt daardoor de situatie in de toekomst. We nemen de mogelijkheid van een nevengeul in dit proces mee.	Niet van toepassing.
10.13 Vispasseer-baarheid	In het bovenstroomse deel van de Vecht investeert het waterschap Vechtstromen veel geld in stuw passerende nevengeulen en het verbeteren van vismigratievoorzieningen. Ook Duitse overheden en visserijorganisaties investeren in de vispasseerbaarheid van het stroomgebied van de Vecht. Tegelijkertijd wordt er bij de Afsluitdijk hard gewerkt aan de vismigratierivier die het trekvissoorten zoals paling, zeeforel en houtingen weer mogelijk moet maken om tussen het zoete en zoute water te migreren en rivieren zoals de Overijsselse Vecht op te trekken om zich voortplanting en/ of op te groeien.	Ook het waterschap WDODelta heeft veel geld geïnvesteerd in het vispasseerbaar maken van kunstwerken, het een van de belangrijkste KRW maatregelen.	Niet van toepassing.
10.14 Vispasseer-baarheid	Ook daar waar de Vecht door het gebied van waterschap Drents Overijsselse Delta stroomt worden stappen genomen om de onderwaterecologie van de Vecht en het Zwarte Water te verbeteren. Toch mist hierin nog een essentiële sleutel; een stuw passerende nevengeul bij stuw Vechterweerd. Na de afsluitdijk is het stuwcomplex Vechterweerd het eerste en daarmee ook direct het belangrijkste obstakel voor stroomopwaarts migrerende vissoorten die de Vecht optrekken. Zeldzame vissoorten zoals zeeforel, houting (Wnb soort), kwabaal (Wnb soort), paling maar ook belangrijke algemenere soorten zoals windes gebruiken de midden/ bovenlopen van de Vecht om zich voort te planten / en of op te groeien.	Binnen ons soortenbeleid werken wij aan het verbeteren van de vispassage in ons gebied en proberen wij knelpunten zoveel mogelijk op te lossen.	Niet van toepassing.
10.15 Vispasseer-baarheid	Het stuwcomplex Vechterweerd beheerst, gezien vanuit de vis, de toegang tot het stroomgebied van de gehele Overijsselse Vecht. Een goede passeerbaarheid van dit object is essentieel voor het ecologisch functioneren van het gehele stroomgebied. Als stuwcomplex Vechterweerd (en	Binnen ons soortenbeleid werken wij aan het verbeteren van de vispassage in ons gebied en proberen wij knelpunten zoveel mogelijk op te lossen.	Niet van toepassing.

stuwcomplex Vilsteren) goed passeerbaar zijn voor alle vissoorten dan worden grote delen van de Vecht en de Regge bereikbaar (Kamman, 2021).

10.16 KRW	Gezien de geschetste ontwikkeling en trend in de factsheet Vecht – Zwarte Water wordt het lastig om voor de Vecht de KRW doelen voor vis te halen. Dit blijkt ook uit de naar ons verstrekte terugkoppeling van de waterschappen over de voorgenomen KRW maatregelen. De meest effectieve KRW maatregelen voor de Vecht als R6/ R7 type zitten in het verbeteren van vismigratiemogelijkheden en het creëren van habitat passend bij een laaglandrivier. Meestromende nevengeulen voorzien in beide.	Een meestromende nevengeul is op dit moment bij Vechterweerd niet mogelijk (zie 10.12).	Niet van toepassing.
10.17 Vispasseer-baarheid	Het is hierbij belangrijk om te realiseren dat elke kunstmatige oplossing t.b.v. vismigratie een deeloplossing is. Een vistrap draagt bij aan het verbeteren van de vispasseerbaarheid van sommige soorten. Een nevengeul draagt bij aan de vispasseerbaarheid voor sommige (en sommige andere soorten). Samen zorgen ze voor meer migratiemogelijkheden en zijn ze effectiever dan afzonderlijk van elkaar.	Een meestromende nevengeul is op dit moment bij Vechterweerd niet mogelijk (zie 10.12).	Niet van toepassing.
10.18 Vispasseer-baarheid	Daarom vraagt indiener het waterschap Drents Overijsselse Delta om haar waterbeheerprogramma op te nemen een stuw passerende nevengeul te realiseren bij stuw Vechterweerd en/ of op te nemen dat het waterschap in samenwerking met partners een onderzoek instelt naar de mogelijkheden voor een stuw passerende nevengeul bij Vechterweerd.	Een meestromende nevengeul is op dit moment bij Vechterweerd niet mogelijk (zie 10.12).	Niet van toepassing.
10.19 Vispasseer-baarheid	b. Optimalisatie vispassages Vechterweerd en Vilsteren In het waterbeheerprogramma staat aangegeven dat de vispassages bij Vechterweerd en Vilsteren worden geoptimaliseerd onder voorbehoud van de uitkomsten van het project Swimway Vecht. Uit een in april 2021 opgeleverd deelrapport van het project Swimway Vecht blijkt dat de vispassage Vechterweerd zeer slecht passeerbaar is voor kwabalen en houtingen. Zie bijlage voor meer informatie: Detailonderzoek vispassage Vechterweerd winter 2020 – 2021, Kamman 2021. Van de vierenvestig houtingen die onder de stuw Vechterweerd zijn waargenomen heeft slechts 1 houting de vispassage gepasseerd. Deze vis is na anderhalve minuut echter teruggevallen en weer benedenstrooms van de stuw gedetecteerd. Van de drie gedetecteerde kwabalen onder stuw Vechterweerd is er 1 in staat geweest om boven de stuw te migreren, echter hoogst waarschijnlijk via de stuwkleppen (door de hoge waterstand). Na twee detecties boven het stuwcomplex is de kwabaal teruggevallen over de stuw. Vervolg >	Binnen ons soortenbeleid werken wij aan het verbeteren van de vispassage in ons gebied en proberen wij knelpunten zoveel mogelijk op te lossen.	Niet van toepassing.
10.20 Vispasseer-baarheid	Indiener ziet overigens geen reden om het voorbehoud tot optimalisatie te koppelen aan de afronding van het project Swimway Vecht (2021): - De vispassage bij Vechterweerd is een van de eerste vispassages in Nederland en is verouderd en normaliter afgeschreven. - Beide vispassages (Vilsteren en Vechterweerd) voldoen niet aan de huidige technische maatstaven en inzichten voor goed functionerende vispassages. - In het project Swimway Vecht worden alleen lange afstand trekvissoorten onderzocht (houting/ paling/ kwabaal/ winde/ zeeforel) en gemonitord. De uitkomsten van het onderzoek zullen geen inzichten geven in de effectiviteit van de vispassages voor tientallen andere vissoorten die op kleinere migratieschaal ook belang hebben bij goed functionerende vispassages. Daarom vraagt indiener het waterschap Drents Overijsselse Delta om de optimalisatie van de	De vispassage is in eerste instantie bedoeld voor migrerende (KRW) soorten. Voor tal van deze soorten (onder andere winde, paling, zeeforel) is de stuw bij Vechterweerd uitstekend passeerbaar. Het feit dat de stuw is afgeschreven is niet relevant. De slechte passeerbaarheid voor houting baart ons zorgen. Deze vissoort, die na vele decennia afwezigheid recentelijk weer is aangetroffen, blijkt de vispassage niet af nauwelijks te kunnen passeren. We zullen in beeld brengen hoe we de vispassage kunnen aanpassen om ook voor deze soort passage mogelijk te maken.	Niet van toepassing.

vispassages bij stuw Vechterweerd en Vilsteren zonder voorbehoud op te nemen in het waterbeheerprogramma.

In de factsheets is de maatregel " optimaliseren bestaande vispassages Vechterweerd en Vilsteren op basis van de onderzoeksresultaten Swimway Vecht" opgenomen.

10.21 Samenwerking sportvisserij

Tot zover de zienswijze van de indiener op het ontwerp waterbeheerprogramma. In het WBP heeft de indiener ook gelezen dat het waterschap de komende periode gaat werken aan het visbeleid. Uiteraard wordt de indiener hier graag bij betrokken en geeft de indiener hier graag samen met het waterschap invulling aan.

Uiteraard wordt de sportvisserij hierbij ook betrokken.

Niet van toepassing.

11.1 Landbouwkundig gebruik

Landbouwkundig gebruik in relatie tot waterpeil

Het werkgebied van LTO-Steenwijkerland is enorm divers wat betreft grondsoorten en grondfuncties. In ons gebied komen verschillende vormen van veeteelt voor en is akkerbouw ruimschoots aanwezig. Behalve de löss-gronden komen alle in Nederland aanwezige grondsoorten voor in ons werkgebied, zoals zand, klei, veen, leem en alles wat daar tussenin zit. Zo'n grote diversiteit aan grondsoorten brengt ook een hele diverse aanpak van waterbeheer met zich mee. Immers, delen van ons gebied zijn droogtegevoelig en vragen in de verschillende jaargetijden een hele andere aanpak dan de lager gelegen veengebieden, die gevoeliger zijn voor natschade. Voor LTO-Steenwijkerland is 'Peil volgt functie' daarom essentieel. In tijden van droogte voldoende water aanwezig om droogteschade te voorkomen, in perioden van veel neerslag alert reageren om waterschade voor te zijn. Ook de discussie rondom veenweidegebieden gaan wij niet uit de weg. Wij willen actief meedenken om de bodemdaling en de veenoxidatie terug te dringen. Wij zijn al bij verschillende besprekingen aanwezig geweest om verschillende maatregelen tegen het licht te houden en zullen dat ook in de toekomst blijven doen. Echter, wij willen wel dat de landbouwfunctie in de veenweidegebieden voor de toekomst behouden blijft, met een bijpassend waterpeil.

Ook wij willen ons graag inspannen om de landbouwfunctie in de veenweidegebieden naast de natuurfunctie te behouden. In de "Gebiedsgerichte aanpak Noordwest Overijssel" treden we graag met u hierover in overleg. Mogelijk zal echter niet in alle gevallen het uitgangspunt "peil volgt functie " gevolgd kunnen worden. Een invulling volgens het principe "functie invulling volgt peil" behoort ook tot de mogelijkheden.

Niet van toepassing.

11.2 Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

Samenwerken aan het Deltaplan Agrarisch Water

In ons werkgebied staat het Deltaplan Agrarisch Water nog redelijk in de kinderschoenen. Graag wil indiener in de toekomst actief mee gaan denken om het DAW beter gestalte te gaan geven, ook om op deze manier beter in te kunnen spelen op de klimaatsverandering. Maar ook bij het DAW moet de landbouwfunctie voor de indiener voorop blijven staan, net als bij de veenweidediscussie. Toekomstperspectief bieden voor de boeren is hiervoor essentieel.

Wij werken samen met de agrarische sector binnen het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer, waarbij we inzetten op drie pijlers: 1. Waterkwaliteit, 2. Waterbeschikbaarheid en 3. Productieverbetering voor de agrarische ondernemers.

Niet van toepassing.

11.3 Recreatief medegebruik

Recreatief medegebruik

In het programma is een apart hoofdstuk opgenomen met betrekking tot het Recreatief medegebruik van eigendommen van WDOD. Rondom dit recreatief medegebruik ziet indiener toch wel een aantal bedreigingen op ons afkomen. Indiener begrijpt dat het waterschap zijn eigendommen open wil stellen om op deze manier te laten zien waar zij mee bezig is, echter brengt dit voor de landbouw wel enige problemen met zich mee. Waar mensen recreëren blijft over het algemeen afval achter. Drinkblikjes en ander scherp materiaal kunnen op deze manier gemakkelijk in het veevoer terecht komen, waardoor veehouders problemen ervaren met koeien met "scherp-in", met maagbloedingen en andere narigheid tot gevolg. Ook loslopende honden kunnen problemen

Wij stellen onze eigendommen open voor recreatief medegebruik gebruik, mits dit veilig is en niet ten koste gaat van het functioneren van het watersysteem en functies zoals natuur, landbouw, bedrijven en wonen.

Niet van toepassing.

met zich meebrengen, zoals verstoren van vee of besmettingen veroorzaken met Neospora door het achterlaten van uitwerpselen in grasland. Indien er vraagt terughoudend te zijn met het openstellen van uw eigendommen, zeker als het eigendommen betreft die agrarisch in gebruik zijn.

12.1	Algemeen	Allereerst spreken we graag onze waardering uit voor de ontwerp Watervisie zoals deze voorligt en de wijze waarop partners meegenomen zijn om te komen tot de watervisie. Wij zien veel aanknopingspunten tussen uw ontwerp Watervisie en onze concept Omgevingsvisie.	Dank voor uw reactie en inbreng.	Niet van toepassing.
12.2	Samenwerking	In de concept Omgevingsvisie "Horizon gemeente Raalte 2040" zijn vanuit het DNA van dit gebied en onze inwoners drie hoofddambities vastgesteld: 1) Raalte als groen en innovatief productielandschap, 2) Raalte geeft ruimte aan eigenzinnig samenleven, 3) Raalte als het levendig hart van Salland. Om deze ambities te realiseren heeft de gemeente afwisselend een aanjagende, regisserende, verbindende en faciliterende rol. Daar waar het wateraspecten betreft binnen de gemeente, hebben gemeente en waterschap gedeelde opgaven die gezamenlijk opgepakt kunnen worden. Bijvoorbeeld op het gebied van klimaatadaptatie, duurzame energie en innovaties in de waterketen.	Wij maken ons sterk voor de goede samenwerking met gemeenten. Dat doen wij in RIVUS, maar ook in de één op één relaties met gemeenten. De ambities van de gemeente zoals verwoord in de concept omgevingsvisie sluiten goed aan bij onze doelen in het waterbeheerprogramma.	Niet van toepassing.
12.3	Samenwerking	De gemeente en Waterschap Drents Overijsselse Delta kunnen daarbij voortbouwen op een samenwerking die al zeer goed is. Binnen de werkregio Rivus werken we aan een klimaatbestendige en waterrobuuste regio en hebben we mooie resultaten geboekt ten aanzien van kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid van de waterketen. En we voeren al jaren samen projecten uit om de stedelijke watersystemen in gemeente duurzamer en toekomstbestendig te maken. Indien er wil dit partnerschap graag voortzetten en verder uitbouwen.	Wij danken de gemeenten voor de reactie. We zetten graag onze samenwerking voort.	Niet van toepassing.
12.4	Afvalwater buitengebied	Naast de in uw concept visie genoemde onderwerpen is voor gemeente Raalte het omgaan met afvalwater in het buitengebied ook een belangrijk onderwerp. Het afvalwater in het buitengebied wordt deels ingezameld en getransporteerd naar rioolwaterzuiveringsinstallaties. De rest wordt na zuivering met individuele behandelingssystemen geloosd op bodem of oppervlaktewater. Er spelen zowel op korte termijn -welke regels stellen we in het Omgevingsplan?- als op lange termijn -welk afvalwatersysteem willen we in het buitengebied?- belangrijke vragen die voor zowel gemeente als waterschap. Wij hopen dat u in uw Watervisie in wilt gaan op dit aspect.	Tijdens de voorbereidingen van onze watervisie die in 2020 is vastgesteld hebben verschillende gemeenten aangedrongen op beleid voor afvalwater buitengebied. Wij hebben deze maatregelen overgenomen in ons waterbeheerprogramma en nemen contact met u op om hier vorm aan te geven.	Niet van toepassing.
13.1	Klacht wateroverlast	In het Waterbeheerprogramma wordt in de oppervlaktewater-factsheets van het waterlichaam NL 59 Oude Diep aangegeven dat de beek bij de woning van cliënten een moerasbeek wordt en er nog maatregelen moeten worden genomen zoals: - hermeandering - aanleg moeraszones - aanleg vispassages In de grondwater-factsheets NL GW0003 wordt voorts aangegeven dat de hydrologische onderzoeken zijn gestart (onderzoeken die eind 2018 al gestart zijn) voor het inrichten van de Boerveense plassen en de westflank van het Oude Diep t.b.v. herstel hydrologie en ecosysteem. Het	Diverse malen bent u mondeling en schriftelijk door de provincie Drenthe en door ons geïnformeerd over de situatie rond uw woning. Met het waterbeheerprogramma worden onze doelen en ambities voor het watersysteem vastgelegd. In het waterbeheerprogramma worden ook acties en maatregelen benoemd die daarvoor nodig zijn. Het uitvoeren van maatregelen zoals genoemd in uw zienswijze is echter gekoppeld aan een daartoe te verlenen vergunning. Op dat moment worden alle belangen gewogen waaronder ook die van	Niet van toepassing.

Oude Diep waterlichaam wordt dus tevens een grondwaterlichaam voor wateronttrekking t.b.v. menselijk consumptie. In de ZON-projecten (Zoetwatervoorziening Oost Nederland) is het de bedoeling om zoveel mogelijk water vast te houden in tijden van droogte en zo lang mogelijk water vast te houden als er veel neerslag op één plek valt.

u. Dat is nu dus niet aan de orde.

13.2 Klacht wateroverlast In één van deze ZON-projecten, in projectnummer 1423, ligt het perceel en woning van cliënten. Dit project is een gecombineerd project van de Provincie en het Waterschap. De projectnummers 233 (KRW-opgave) en 22 (NBW-opgave) zijn ook onderdeel van projectnummer 1423. Tevens is door de Provincie en het Waterschap bevestigd dat langs perceel S 790 hermeandering zal worden uitgevoerd en dat aan zowel de west- als oostzijde van het Oude Diep inclusief perceel S 790 water zal worden vastgehouden. Dit betekent dat het gebied zich volzuigt en er sponswerking en vernatting zal optreden. Daarnaast kan er geen goede afwatering meer plaatsvinden omdat de afwatering naar het Oude Diep gaat, waar juist het water zal worden vastgehouden. Ook het levend hoogveen ven (grenzend vanaf 4 m van de tuin van cliënten) staat in verbinding met het Oude Diep. Ter verduidelijking hierop geldt het volgende. In 2005 is hier het toenmalig project De Maten uitgevoerd. Door de uitgevoerde werkzaamheden zoals gedeeltelijke hermeandering, verontdiepen van sloten/slenk en dempen van sloten, waarover cliënten van tevoren niet zijn ingelicht of betrokken, had het ven geen goede afwatering naar het Oude Diep, waardoor bij cliënten wateroverlast is ontstaan. Na in 2010 en 2013 een klacht hierover te hebben ingediend, zijn door het Waterschap duikers vervangen, sloten/slenk weer opgeschoond en open gegraven. Nu het de bedoeling is om het project ter plaatse helemaal af te werken en er dus volledige hermeandering komt en er ook nog water zal worden vastgehouden, zal de afwatering ter plaatse helemaal stagneren en wateroverlast ontstaan. Daarbij komt nog dat cliënten zijn omringd door natte natuur en moerasgebied en er overlast zal ontstaan door insecten en muggen, waardoor het woongenot ernstig zal worden aangetast. Vervolg >

Diverse malen bent u mondeling en schriftelijk door de provincie Drenthe en door ons geïnformeerd over de situatie rond uw woning. Met het waterbeheerprogramma worden onze doelen en ambities voor het watersysteem vastgelegd. In het waterbeheerprogramma worden ook acties en maatregelen benoemd die daarvoor nodig zijn. Het uitvoeren van maatregelen zoals genoemd in uw zienswijze is echter gekoppeld aan een daartoe te verlenen vergunning. Op dat moment worden alle belangen gewogen waaronder ook die van u. Dat is nu dus niet aan de orde. Niet van toepassing.

13.3 Klacht wateroverlast Door het voorgenomen plan dreigen cliënten in ernstige mate in hun woongenot aangetast te worden. Indiener verzoekt u met dit nadeel bij het definitief vaststellen van het Waterbeheerprogramma 2022-2027 rekening te houden, waarbij uitdrukkelijk ook in aanmerking dient te worden genomen de bijgevoegde toezegging die aan cliënten is gedaan. De toezegging is gedaan door de provincie Drenthe in hoedanigheid van penvoerder van ook het Waterschap Drents Overijsselse Delta. Graag wil indiener verzoeken de ontvangst van deze zienswijze te bevestigen en van het vervolg op de hoogte te houden.

Diverse malen bent u mondeling en schriftelijk door de provincie Drenthe en door ons geïnformeerd over de situatie rond uw woning. Met het waterbeheerprogramma worden onze doelen en ambities voor het watersysteem vastgelegd. In het waterbeheerprogramma worden ook acties en maatregelen benoemd die daarvoor nodig zijn. Het uitvoeren van maatregelen zoals genoemd in uw zienswijze is echter gekoppeld aan een daartoe te verlenen vergunning. Op dat moment worden alle belangen gewogen waaronder ook die van u. Dat is nu dus niet aan de orde. Niet van toepassing.

14.1 Veenweide gebieden Op pagina 24 wordt aangegeven: Een voorbeeld hiervan is het veenweidegebied in West-Overijssel waar het peilbeheer onder druk staat door de bodemdaling (zie bodemdaling en veenweide). We passen in deze planperiode de toetsingsmethodiek toe die we hiervoor hebben ontwikkeld [A2.2]. Op pagina 25 staat dan vervolgens: In de planperiode onderzoeken we samen met de provincie Overijssel of het mogelijk is de in de verordening opgenomen verplichte herzieningstermijn te laten vervallen [H4.1]. Wat gaat er nu exact gebeuren? Gaat er voor 2024 een nieuw peilbesluit voor het veenweidegebied

Voor het veenweidegebied zal het integrale gebiedsproces (de Gebiedsgerichte aanpak Noordwest Overijssel) leidend zijn voor de aanpak en de uitwerking van de peilbesluiten. Vooralsnog gaan we er van uit dat er voor 2024 geen nieuwe peilbesluiten in het veenweidegebied worden genomen. Uitzonderingen zijn mogelijk indien het een "no regret" peilbesluit met een hoge urgentie betreft. Niet van toepassing.

komen op basis van de nieuwe toetsingsmethodiek? Of is het de bedoeling om dat over 2024 heen te tillen?

14.2 Verdringingsreeks

Op pagina 32 wordt over de verdringingsreeks het volgende gezegd; De huidige afspraken worden aangescherpt en vastgelegd in een nieuwe overeenkomst voor de regio IJsselmeergebied [C2.1]. Worden de indiener hier ook bij betrokken? Of wordt de indiener alleen geïnformeerd over de nieuwe overeenkomst?

De opdracht om naar de afspraken met betrekking tot droogte te kijken komt voort uit de beleidstafel droogte. Via het Bestuurlijk Platform IJsselmeer is aan Rijkswaterstaat, de waterschappen en provincies gevraagd om de bestaande afspraken te actualiseren. Onderdeel hiervan is de aanpassing van de regionale verdringingsreeks en de vaststelling hiervan zal gaan plaatsvinden via aanpassing van de provinciale verordeningen. Via diverse lijnen wordt u hierover geïnformeerd.

Niet van toepassing.

14.3 Afvalwater buitengebied

Op pagina 39 wordt aangegeven: De (bijna) afgeschreven drukriolering in het buitengebied is nog niet aan vervanging toe. Het biedt echter kansen om een andere strategie voor de behandeling van afvalwater in het buitengebied te ontwikkelen. Samen met de gemeenten stellen we beleid op voor de inzameling en behandeling van afvalwater in het buitengebied [E1.4]. Ook stellen wij beleidsregels op over hoe om te gaan met hemelwater. Hierbij onderzoeken we welke gebieden geschikt zijn om af te koppelen, in relatie tot de kwaliteit van het afstromende regenwater. Beide onderwerpen zijn ook opgenomen in de doelenboom. Echter in de gebiedsuitwerking IJsseldelta komt indiener deze onderdelen niet tegen. Ook niet op pagina 20 onder hoofdstuk 9 Samenvatting opgaven en maatregelen. Deze beide onderwerpen spelen natuurlijk niet alleen in het gebied van de IJsseldelta, maar ook in de andere gebieden. Is dit een bewuste keuze om dit niet op te nemen in de gebiedsuitwerking?

Tijdens de voorbereidingen van onze watervisie die in 2020 is vastgesteld hebben verschillende gemeenten aangedrongen op beleid voor afvalwater buitengebied. Wij hebben deze maatregelen overgenomen in ons waterbeheerprogramma en nemen contact met u op om hier vorm aan te geven. De gebiedsuitwerkingen bieden een globaal overzicht van het gebied, de programmering van de maatregelen wordt opgepakt tijdens de uitvoering van het waterbeheerprogramma in de planperiode.

Niet van toepassing.